

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 17 september 2009

MEDITATIE

Hij, die uit het water trekt

Het is een bange tijd in Egypteland voor het volk van Israël. De zweep van de slavendrijver gaat over de ruggen van de mannen. Bevreesd voor het grote aantal Israëlieten, doet Farao er alles aan om de groei van het volk te stuiten. Zelfs de vroedvrouwen wordt bevolen de jongetjes te doden. Niets blijkt echter te helpen. Uiteindelijk wordt het wrede bevel uitgevaardigd om alle jongetjes in de rivier de Nijl te werpen.

In die tijd wordt er in het huisgezin van Amram en Jochebed opnieuw een kindje geboren. Het is een zoon! Wat zullen de ouders gekeken hebben. Exodus 2 vraagt vooral de aandacht voor de moeder. Zij heeft gekeken en zag dat het kind schoon was. Later zal Stefanus in Handelingen 7 zeggen: "uitnemend schoon". Dat betekent: schoon voor God. Moeder Jochebed zag: de Heere heeft iets met het kindje voor. Paulus benoemt dit ook zo in Hebreeën 11:23 en zegt daar, dat zij het kindje verborgen hebben, drie maanden lang, niet uit vrees voor Farao, maar door het geloof.

...en zij noemde zijn naam Mozes.

Exodus 2:10m

Jochebed was een moeder die de Heere mocht vrezen. Door wederbarende genade was het geloof in haar hart gewerkt, mocht het ook in oefening zijn. En wat leert zij hiermee? Dat ze het kind na drie maanden niet meer verborgen kon houden. Ze kon datgene wat de Heere aan haar had laten zien, zelf niet in vervulling brengen. Dat is een lijn die de hele Schrift door te zien is. De Heere maakt het aan de kant van de mens altijd onmogelijk, zoals Abraham een zaad was beloofd, en de komst van het kind van zijn kant werd afgesneden.

De moederhanden van Jochebed beginnen van biezen een kistje te vlechten, zij maakt een klein arkje. De enige plaats waar dit woord ook wordt gebruikt, is in Genesis 6 tot en met 9: de ark van Noach. Daar heeft

Jochebed uit overlevering van gehoord. Op de wateren van het gericht dreef een ark. Zo bouwde Jochebed een klein arkje, legde het kindje erin, en bracht het naar de meest gevaarlijke plaats, de plaats waar alle jongetjes in de Nijl werden verdronken! Letterlijk boog ze bij het water van Gods gericht, en gaf haar kleine jongen over in Gods hand. Wat een gestalte! Uitgewerkt, gebogen: Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig. En zij kon het kindje niet bewaren, terwijl ze wist dat de Heere er toch iets mee voorhad, als ze zag op wat de Heere eerder had gedaan. Wilde er uitkomst komen, dan kon het alleen van Gods kant komen. Maar hoe? Dat wist Jochebed niet. Moeder Jochebed is stil naar huis gegaan, iets wat Mirjam, de zus van dit kindje niet kon. Zij werd niet door de moeder op de uitkijk gezet, maar stelde zichzelf op een plaats van verre om te kijken hoe het af zou lopen. Het stelt de gestalte van Jochebed nog helderder voor ogen: een vrouw die het zelf niet meer kon en het aan God had overgegeven. Ondertussen komt de dochter van Farao de hoge trappen van het paleis af en gaat zich baden in de rivier de Nijl. Uitgerekend op de plaats van dit kistje! Het wordt door haar opgemerkt en ze staat even later met dit kindje in de armen. Het is een wonder dat ze het bevel van haar eigen vader niet opvolgt en ermee in de handen blijft staan. Daar heeft de Heere voor gezorgd. Op het vragen van Mirjam wordt de moeder gehaald. Jochebed mag nu zo'n drie, vier jaar voor Mozes gaan zorgen. Zou dat haar getroost hebben? Dat zij als moeder voor geld haar kindje de moedermelk mocht geven, en dat terwijl een andere vrouw het als haar kind beschouwde? Ach, welke moeder wil nu betaald worden voor het opvoeden van haar kind? De Heere heeft die drie korte jaren wel willen gebruiken in het leven van Mozes. Het zaad dat gestrooid werd in de korte tijd, is later in het paleis door de Heere gebruikt om Mozes een nieuw hart te geven!

Inhoud

- 1 Meditatie: Hij, die uit het water trekt
- 2 Bijbelstudie: Abrahams levenseinde (3)
- 3 De catechese (3)
- 4 Hoofdbedekking - Niet meer dan een traditie? (6)
- 7 Is iemand krank onder u (2)
- 8 Mediawijsheid (1)
- 10 Oud goud: William Perkins
- 11 Boekennieuws
- 12 Kerknieuws
- 15 Berichten
- 15 Kerkdiensten

87e jaargang

Nr. 50

Heeft Jochebed het meegemaakt, zes-entertig jaar later? We willen nu vooral de aandacht vestigen op die tweede ontmoeting met de dochter van Farao. Na drie, vier jaar moest dit kind, *zonder naam*, teruggegeven worden aan de dochter van Farao. In gedachte zien we haar staan, met het kind aan de hand. Het kinderhandje zal aanstonds overgaan in de hand van de dochter van Farao. Dan zal het jongetje verdwijnen achter de grote paleisdeuren. En... de Heere had er toch iets mee voor? Daar staat een moeder, die straks haar kind gedag moet wuiven, ja meer, die iets door het geloof had mogen zien van wat de Heere zou gaan doen. Maar voor wie nu alles onmogelijk en buiten hoop geworden is. Voordat moeder Jochebed haar hand op zal steken, zegt de dochter van Farao nog iets. Zij noemde zijn naam. Pijnlijk! We lezen niet dat de ouders het hebben gedaan. Die bekende naam van Mozes is door Farao's dochter gegeven. Nee, ze heeft niet haar vader Tutmosis willen vernoemen. Vers 10 zegt duidelijk dat ze er iets mee heeft willen uitdrukken: "Ik heb hem uit het water getogen". Ze zegt het met een Hebreeuws woord: Mozes! Alleen, ze vergist zich! Ze gebruikt een verkeerde werkwoordsvorm. Mozes betekent: "Die uit het water trekt". O, wat mocht moeder Jochebed, vlak voor het afstaan van haar kind, horen? Drie, vier jaar geleden zag ze: de Heere heeft iets met dit kind voor. Ze heeft gestaan bij het

water van het gericht. En hoe het nu moest? Ze wist het niet. Even heeft ze voor dit kind mogen zorgen. Maar o, dit ogenblik van omkomen. En juist daar: Hij die uit het water trekt. Mozes is hier, naar Hebreeën 3, een type van Christus. De Heere snijdt alles van de kant van Zijn volk af en dan gaan zij het water van Gods gericht verstaan. Waar het voor het volk zo volkomen buiten hoop wordt, daar gaat het van Hem klinken: Hij Die uit het water

van Gods gericht trekt. Ach, hoe dat 36 jaar later zal gaan, weet Jochebed hier niet. Zo is het ook met Gods kind dat voor het eerst zo iets hoort van Hem Die verlossen zal. Hoe dat zal gaan, kunnen ze niet bezien. Wel is er de wetenschap: er is er maar Één Die het kan en zal doen, Mozes, Hij Die uit het water trekt.

Rijssen,

ds. D. de Wit

BIJBELSTUDIE

3

Abrahams levenseinde

Genesis 25:1-11

Sober

We lezen hier geen breedvoerig verhaal over het sterven van Abraham. Er wordt heel sober over gesproken: 'En Abraham gaf de geest en stierf, in goede ouderdom' (vers 8). Wij zouden denken dat hij toch wel een heel bijzonder sterfbed heeft gehad.

Dat hij toch wel heel bijzondere dingen heeft gezegd. Maar we lezen er niets over. We weten niet eens of hij wel een sterfbed heeft gehad. We vinden hier geen sterfbedgeschiedenis. Er wordt vaak over sterfbedden gesproken om mensen alsnog zalig te

spreken. Dat is een gevaarlijk werk. Bij Abraham hoefde het niet van zijn sterfbed af te hangen. Het is immers een heel slecht teken als het moet afhangen van enkele laatste woorden, die iemand nog gesproken heeft. Laten we er voorzichtig mee zijn. Het gaat erom hoe ons leven is geweest. Hoedanig is uw leven? Dat is een wezenlijke vraag. Gelukkig als ons leven gesproken heeft van een wandelen in de vreze des Heeren. Dan hangt het niet meer van een laatste woord af. Bovendien neemt de Heere Zijn kinderen op verschillende manieren weg. Sommigen krijgen een

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop, postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk donderdag in het bezit van de drukker te zijn.
Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden, tel. 0348-489900, fax 0348-483599, e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 11,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober); voor het buitenland: € 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:
Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av, N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

sterfbed, anderen worden soms plotseling weggenomen, zonder dat zij nog iets konden zeggen. Daar is de Heere vrij in. Het ene kind van God gaat ruim heen, de andere moet afreizen met de "nachtschuit", zoals men vroeger wel zei. Maar als ons leven maar in de vreze des Heeren geweest is, als ons leven maar, om het met Paulus te zeggen, Christus geweest is, dan zal sterven winst zijn.

Is Christus ons dierbaar geworden in de nacht van ons leven, toen het Evangelie openging voor onze schuldige ziel? Dat kan in de hunkering en het uitzien van onze ziel, dat kan in een bevestigd geloof, er zijn immers verschillende geloofs-oefeningen. Maar dat is het beslissende.

Sterven in het licht van de belofte

Maar al weten we verder niets over het sterven van Abraham, dit is zeker dat hij sterven mocht in het licht van Gods genade. Hij mocht sterven in "goede ouderdom" in het licht van de belofte Gods, waarop hij had leren hopen. De Heere had hem immers al beloofd in Genesis 15:15: 'En gij zult tot uw vaderen gaan met vrede; gij zult in goede ouderdom begraven worden'. De Heere heeft dat woord vervuld. Daarom mogen we zeggen, dat over Abraham sterven het licht van de belofte viel en van de trouw van God.

Dat zal toch voor al Gods kinderen de verwondering zijn, dat hun ontrouw de trouw des Heeren nooit teniet gedaan heeft. Daarom alleen komen al Gods kinderen eeuwig thuis. De Heere maakt Zijn Woord altijd waar in het leven van Zijn volk, hoe het ook bestreden wordt en hoe het ook door de onmogelijkheden heengaat. Dan blijft alleen het wonder over.

Oud en des levens zat

We lezen verder van Abraham, dat hij stierf 'oud en des levens zat'. Was hij levensmoe? Gods kinderen kunnen soms in hun moedeloosheid levensmoe worden. Was dat bij Abraham het geval? Zeker niet! Abraham was 'des levens zat', dat wil zeggen, dat hij verzadigd was van het leven. Het was voor Abraham genoeg geweest. Het was goed. Hij had lang genoeg geleefd, lang genoeg gestreden. Hij had genoeg als vreemdeling gewandeld op deze aarde. Hij had genoeg gezondigd. Toen de dood kwam heeft Abraham als het ware gezegd: 'Het is goed, Heere'.

Wat zit een mens aan het leven vast. Maar bij Abraham was het goed dat

hij heenging. Het was alles goed door Gods goedheid. Dan kan een mens sterven en verlangen naar een zalige toekomst. In het Oude Testament scheen over die toekomst nog niet het volle Nieuwtestamentische licht, maar de gelovigen van de oude dag hebben er toch zoveel van mogen zien, dat zij met Jakob konden zeggen: 'Op Uw zaligheid wacht ik, o Heere!'

Het is om jaloers op te worden als een mens zo sterven kan, als een mens aan het eind van zijn leven zeggen kan voor Gods Aangezicht: 'Het is goed; niet dat ik het goed gedaan heb, maar U hebt alles goed gedaan. U hebt niet gedaan naar mijn vele zonden. U hebt mij omringd met vergevende liefde. U hebt mij zo getrouwd geleid en nu is het genoeg. Nu is alles goed. Uw goedheid gaat het al te boven; Uw goedheid duurt in eeuwigheid'.

Het is ontroerend mensen te ontmoeten, die zo wachten op hun heengaan uit deze aardse strijd. Zo moeten we het verstaan als we Abraham lezen, dat hij 'des levens zat' was.

Een overwonnen dood

De prikkel van de dood was voor Abraham weggenomen. Niet omdat de dood een verlosser is, dat is de dood op zichzelf nooit. De dood blijft de laatste vijand en de koning der verschrikking. De prikkel van de dood was voor Abraham weggenomen omdat Christus de Verlosser is. Van verre heeft Abraham Zijn dag gezien. In Christus gaat het door de dood heen naar de verlossing.

Dat betekent niet, dat sterven altijd gemakkelijk is. Hoe kunnen ook kinderen van God aan het eind van hun leven soms lichamelijk en verstande-

lijk ontluiserd raken. Hoe kan de vrees voor de dood hen soms bezetten. Maar wees ervan overtuigd, dat er een God is, Die in Christus al Zijn kinderen thuisbrengt. Ook over Abrahams sterven viel het licht van het komende Pasen. Christus leeft en daarom zal Zijn kerk leven. Daarom zal het verderfelijke onverderfelijke aan doen en het sterfelijke onsterfelijke.

Het is waar, dat de bezoldiging van de zonde de dood is. Als Christus de dood niet had overwonnen, er zou geen uitzicht zijn voor Gods kinderen. Maar die trouwe Borg heeft de dood verslonden tot eeuwige overwinning.

Hij gaf de geest

Misschien is Abraham wel plotseling gestorven. Maar hij was bereid. Er staat, dat hij 'de geest gaf'. Zijn leven werd hem niet tegen zijn zin ontruk, maar hij mocht zijn leven goedsmoeds overgeven. Hij gaf de geest. Daarin horen we iets van Christus op Golgotha, die ook Zijn geest gaf in de handen van Zijn Vader (Lukas 23:46). Zo was het ook in de Psalm 31:4 (berijmd): 'k Beveel mijn geest in Uwe handen'. Stefanus deed het ook onder een regen van stenen (Handelingen 7:59).

Het was bij Abraham: 'Ik leg mijn geest in Uwe handen. Het is goed, eeuwig goed'. Zo bereikt een mens pas echt zijn bestemming. Voor Gods kinderen geldt het altijd, dat het beste nog komt. En dat hangt niet af van de mate van hun geloof, maar enkel van de trouw des Heeren.

(wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J. J. van Eckeveld

3

De catechese

Catechese en de catecheet

Er wordt wellicht te weinig bij stilgestaan dat catechiseren voor veel ambtsdragers een worsteling is. Elke week is er het opzien om verantwoord met de jeugd van de gemeente bezig te zijn. Hiervoor kunnen allerlei oorzaken zijn.

Het gewone onderwijs wordt gegeven door beroepsleerkrachten, maar van de catecheten is het aantal dat toegerust is niet zo groot. In het onderwijs is sprake van leerplicht, maar bij de catechisatie is men afhankelijk van de welwillendheid van de groep en van de ouders.

Op scholen kunnen strafmaatregelen genomen worden wanneer het uit de hand loopt met de orde, maar op de catechisatie is daarvan nauwelijks sprake. Het is wel heel ingrijpend wanneer de hele groep zonder te eindigen naar huis moet worden gestuurd, zoals mij eens overkwam.

Daarbij komt het feit dat moeilijk lerende kinderen samen met Havo-leerlingen in één groep zitten. Hoewel ik blij ben dat sommige ambtsdragers met zoveel gaven en liefde bedeed zijn dat ze de minder begaafde jeugd in kleine groepen kunnen catechiseren, vind ik het gelukkig dat we bij de catechisatie juist geen verschil in niveau maken, want het gaat ten diepste over de dingen die de wijzen en verstandigen verborgen zijn en die alleen door het onderwijs van de Heilige Geest verstaan kunnen worden.

Daarom is het goed wanneer er zo eenvoudig mogelijk gecatechiseerd

Gelukkig de gemeente waar de nood van de jeugd een opgebonden zaak is bij de catecheten en waar het knieënwerk aan het catechisatiewerk vooraf is gegaan.

wordt. Laat dit alstublieft in de gewone spreektaal gebeuren, zonder dat het gemaakt populair, laat staan oneerbiedig wordt.

Een factor die bij de catecheet ook meespeelt, is dat hij het naast zijn gewone dagelijkse taak moet doen, en dat er door de vele ambtelijke zorgen toch al veel tijd wordt opgeslokt. Het kan echter niet zo zijn dat hij aan het begin van de catechisatie moet vragen: 'Henk, waar waren we vorige week ook al weer gebleven?' De kans is dan niet gering dat de tijd wordt volgepraat. Wat jammer, ja wat onverantwoord, want dan wordt de catechisatie juist gedevalueerd in plaats dat ervan de catecheet zodanige invloed uitgaat dat hij de interesse van hart en hoofd bij de jeugd zou opwekken. Paulus wekt juist op om te ijveren naar de beste gaven.

Direct in de reformatietijd heeft men de noodzaak van het kerkelijk onderwijs van de jeugd weer onderkend en daarvoor verschillende catechismussen opgesteld. Het catechiseren is een Bijbelse opdracht die bij het onder-

wijzen van de kinderen hoort, daarom mogen we er ook Gods zegen op verwachten. De Heere zegent Zijn eigen inzetten. Laten we nooit vergeten dat de Heere juist door de geringste middelen de grootste wonderen uitvoert. Hij nam slijk om de ogen van de blinde te openen. Zo wil Hij door het eenvoudigste onderwijs Zijn Koninkrijk uitbreiden en harten van jonge mensen raken.

Wat is het belangrijk dat de jeugd weet dat ze met hun vragen bij de ambtsdrager op catechisatie terecht kunnen. Laten we ons realiseren hoeveel er op onze jonge mensen afkomt en met welke vragen ze kunnen lopen. Dit betreft niet alleen de leer, maar ook het leven van alledag. Ik weet dat ze zich soms heel ongenueanceerd en kritisch kunnen gedragen, maar daar kunnen we eerder blij mee zijn dan dat we er bang voor zouden moeten zijn, want dit geeft aanleiding om met hen in gesprek te komen. We hoeven dit echt niet als een bedreiging te zien. Probeer de oprechtheid en vaak de onzekerheid die achter deze vragen liggen, te doorzien.

Dit betekent zeker niet dat de catechisatie beperkt moet worden tot de luim van de dag. Het is geen flitsend actualiteitsprogramma. Integendeel, het gaat juist over de dingen die het tijdelijke en voorbijgaande verre te boven gaan. Daarom mag het element van het gesprek en de vragen niet gaan overheersen.

Ook hoeft een ambtsdrager niet op alle vragen antwoord te hebben. Hij verliest geen gezag door te zeggen dat hij het ook niet weet. Het dwingt veel meer respect af als hij eerlijk zegt het ook niet te weten. Dan voelt de jeugd: de catecheet is mens onder de mensen. Laten we toch vooral de jeugd niet benaderen vanuit een houding

van: 'Ik weet het, want ik heb ervoor gestudeerd, en wat zou jij ervan weten!'

Vorbereiding

Wanneer het onderwijzen van jonge mensen in de leer van de godzaligheid zo van belang is, kan de voorbereiding niet gemist worden. Een catecheet die zich niet wekelijks voorbereidt, kan ook geen zegen aan de Heere over zijn catechisatie vragen. Hij heeft het voornaamste nagelaten. Hij moet weten en voorbereid hebben wat er aan de orde komt.

Vanuit Gods Woord moeten leer en leven aan de jeugd onderwezen worden. Wee, wanneer we zelf beginnen om dat onveranderlijke Woord ter discussie te stellen, of tijdgebonden te verklaren. De kennis van zaken moet echter niet alleen voorwerpeijk zijn, maar ook onderwerpeijk. Van een ambtsdrager mag toch verwacht worden dat hij niet alleen vertelt hoe het is, maar ook hoe het gaat, hoewel het ook niet de bedoeling is dat de tijd alleen stichtelijk met bevindelijke zaken en verhalen wordt gevuld. Toch kan het element van de beleving niet gemist kan worden. Het is niet onwaarschijnlijk dat de catecheet de enige is van wie jonge mensen zoiets nog mogen horen. Laat ze het dan ook horen en proeven.

Tenslotte is het allervoornaamste het gebed van de catecheet. Gelukkig de gemeente waar de nood van de jeugd een opgebonden zaak is bij de catecheten en waar het knieënwerk aan het catechisatiewerk vooraf is gegaan. Dat kon zelfs de grote Leraar ter gerechtigheid niet missen. Wie van ons zou dat dan wel kunnen missen? *(wordt vervolgd)*

Rijssen,

ds. C.A. van Dieren

6

Hoofdbedekking - Niet meer dan een traditie?

De Eenheid van de Gemeenten

'Ik heb er moeite mee de Heilige Schrift in twijfel te trekken, maar ik geef toe dat ik soms problemen heb met Paulus, vooral wanneer hij stelt dat een vrouw bij haar man moet

blijven of dat ze moet zwijgen en haar hoofd moet bedekken in de kerk. Ik kan daar eenvoudig niet in meegaan'. Deze woorden van Jimmy Carter waren in het tijdschrift "Time" te lezen in 1976, het jaar waarin hij een

gooi deed naar het presidentschap van de Verenigde Staten. Nee, de politicus die zichzelf graag "wedergeboeren" noemde, wilde Gods Woord niet aantasten, maar hij kon onmogelijk instemmen met de bijbelgedeelten over de plaats van de vrouw in huwelijk en samenleving en over de noodzaak van een hoofdbedekking in de kerk. Wie heeft er nu gelijk: de president of de apostel?

Twistgierige mensen

In 1 Korinthe 11:16 komt Paulus bij het slotakkoord van zijn verhandeling over de hoofdbedekking van de vrouw. Hij schrijft: 'Doch indien iemand schijnt twistgierig te zijn, wij hebben zulke gewoonte niet, noch de gemeenten Gods'. Helaas, in het kerkelijk leven zullen er altijd mensen zijn die van de helderste zaken discussiepunten en hete hangijzers maken. We noemen hen "twistgierig" of "twistziek". Wanneer zulke ruziezoekers maar een gelegenheid zien, zullen ze niet nalaten hun bezwaren en bedenkingen te uiten. Een hart dat niet wil buigen is altijd op zoek naar argumenten die de waarheid ontkrachten en de christelijke levensstijl ondermijnen.

Een voorbeeld van een dergelijk twistgierig gedrag wordt dikwijls zichtbaar als het gaat over de hoofdbedekking van de vrouw. Volgens sommigen is de gedachtengang van de apostel puur cultureel bepaald. Vrouwen hoeven hun haar alleen maar lang te dragen en te bedekken als dat in een bepaalde samenleving van hen verwacht wordt. In Korinthe, zo menen zij, liep een vrouw met een kaalgeschoren hoofd het gevaar als prostitué te worden gezien. In de wereld van nu denkt niemand meer zo, dus wég met dat lange haar en die rare hoeden!

We hebben al gezien dat deze manier van redeneren niet deugt. Een kaal hoofd werd in het verleden wel geassocieerd met rouw en schande, maar er is geen bewijsmateriaal dat een onbedekt hoofd in de wereld van het oude Korinthe een kenmerk was van publieke vrouwen.

Zelfs als Griekse vrouwen hun heidense tempels binnentraden, bedekten zij hun hoofd niet. Waarom worden deze gegevens telkens weer ontkend of verzwegen door wetenschappers en bijbelverklaarders? Waarom proberen zij de feiten op maat te snijden en in te passen in een vooringegenomen theorie? Waarom zijn ze zo "twistgierig"?

Een woord met gezag

In 1 Korinthe 11 sluit Paulus de mond van de tegensprekers door zich te beroepen op zijn apostolisch gezag en dat van de andere apostelen. 'Doch indien iemand schijnt twistgierig te zijn, wij hebben zulke gewoonte niet...' Het woord "wij" verwijst kennelijk naar hem en de apostelen. Paulus onderbouwt het dragen van een hoofdbedekking vanuit Gods algemene en bijzondere openbaring, maar hij herinnert de Korinthiërs ook aan het feit dat de Heere hem gezonden heeft als een van de grondleggers van de kerk onder het Nieuwe Testament. Hij gaat niet te werk als sommige moderne predikers zonder ruggengraat die goede maatjes proberen te blijven met iedereen en daarom voor controversiële onderwerpen op de loop gaan. Paulus staat erop dat er eenheid in leer en leven is. Hij zegt als het ware: 'Als je over deze zaak ruzie wilt maken, als je ageert tegen de hoofdbedekking van de vrouw in de eredienst, dan moet je beseffen dat je niet alleen mij tegenkomt maar ook mijn mede-apostelen. Zij staan immers op hetzelfde standpunt'. Het is leerzaam te zien dat dit bijbelgedeelte zowel begint als eindigt met een beroep op het apostolische gezag. In vers 2 heeft de apostel de Korinthiërs geprezen dat zij de inzettingen hielden die Paulus hen had overgeleverd. In vers 16 besluit hij zijn betoog door te wijzen op de gewoonten van de apostelen en alle gemeenten. Dit beroep moet ook voor ons afdoende zijn. Wat behoren wij te doen? Acht geven op dit onderwijs in het besef dat - in de woorden van Thomas Watson - gehoorzamen niet zozeer onze plicht maar een voorrecht is!

Wat voor gewoonte?

Toch een vraag. Wat bedoelt Paulus eigenlijk wanneer hij stelt: 'Doch wanneer iemand schijnt twistgierig te zijn, wij hebben zulke gewoonte niet'? Aan welke gewoonte denkt hij in dit vers? Sommigen menen dat Paulus hier zinspeelt op de gewoonte die hij zojuist verplichtend heeft gesteld: het dragen van een hoofdbedekking door de vrouw. Als we even nadenken, begrijpen we dat men met deze opvatting de plank mis slaat. Paulus zou dan eigenlijk zeggen: 'De vrouwen in Korinthe moeten een sluier dragen wanneer zij God aanbidden in het openbaar, maar wij als apostelen schrijven wij zo'n gewoonte niet voor en de andere gemeente

doen dat al evenmin'. De apostel zou zichzelf dus vierkant tegenspreken!

Anderen brengen het woord "gewoonte" in verband met "twistgierig". Volgens hen zegt Paulus aan het eind van dit indringende stuk: 'Ik wil geen ruzie maken over deze dingen, ook al doen jullie dat wel. Als het erop aankomt, maak ik er geen punt van'. Met andere woorden: 'Als iemand voet bij stuk houdt en een twistappel van deze zaak maakt, praat er dan niet langer over en laat iedereen dan maar doen wat goed is in zijn ogen'. In deze visie is het strijden over de hoofdbedekking een groter kwaad dan ongehoorzaamheid aan het onderwijs van de apostel.

Het is echter duidelijk dat deze visie onjuist is. Zou Paulus werkelijk niet minder dan veertien verzen schrijven om de hoofdbedekking van de vrouw te verdedigen om dan aan het eind van zijn betoog te zeggen: 'Maar als je niet wilt doen wat ik zeg, laat het dan'? Zou hij echt de zwaarste argumenten in het veld brengen door te wijzen op God en Christus, de schepping en de engelen, de natuur en het geweten om vervolgens die argumenten weer te ontkrachten? Het is hoogst onwaarschijnlijk, nog afgezien van het feit dat zo'n uitleg in botsing komt met onze geloofsovertuiging dat heel de Schrift door de Heilige Geest is ingegeven.

Er blijft dus slechts één verklaring over die hout snijdt. De apostel bedoelt: 'Wij als apostelen zijn niet gewoon vrouwen zonder hoofdbedekking te laten deelnemen aan de eredienst en in geen van de gemeenten is dit het geval. Het mag waar zijn dat sommige vrouwen in Korinthe proberen daarvan een gewoonte te maken, maar zij komen in aanvaring met de praktijk van de christelijke kerk in andere plaatsen'.

Een algemene praktijk

Blijkbaar was er geen verschil tussen de gewoonten van de apostelen en die van "de gemeenten Gods". Alle gemeenten in de dagen van Paulus hadden eenzelfde lijn als het ging over het al dan niet dragen van een hoofdbedekking in de samenkomst van de gemeente. Charled Hodges merkt daarbij op: 'Het gezag dat hier te berde wordt gebracht is dat van de apostelen en de gemeenten. Het eerstgenoemde gaf de doorslag, aangezien de apostelen bekleed waren met gezag niet alleen om het evangelie te verkondigen, maar ook om orde en regel in de kerk te stellen, en

beslissingen te nemen in alle zaken die betrekking hadden op christelijke inzetten en de eredienst. Het gezag van de kerken, hoewel niet dwingend van aard, was toch groot. Niemand was gerechtigd, tenzij er sprake was van schriftuurlijke gronden en van de noodzaak Gode meer gehoorzaam te zijn dan de mensen, om af te wijken van het gevestigde gebruik en de gewoonten van de kerk in zaken van openbaar belang.

In de vroege kerk was het algemeen de gewoonte dat vrouwen zich het hoofd bedekten als zij de godsdienst-oefeningen bijwoonden. Dat is niet alleen duidelijk uit de getuigenissen van kerkvaders zoals Tertullianus en Chrysostomus, maar ook van beeldhouwwerken die in catacomben gevonden zijn. Meer dan negentien eeuwen was het praktijk binnen de christelijke kerken dat mannen blootshoofd baden en dat vrouwen hun hoofd bedekten. Deze praktijk bleef onveranderd bestaan totdat de roerige jaren zestig van de twintigste eeuw waren aangebroken. Toen moest het roer om.

Drie culturele factoren in het bijzonder hebben geleid tot een veronachtzamen van het apostolische onderwijs: allereerst het feit dat hoeden en hoofddoeken niet langer mode zijn, in de tweede plaats de beweging voor gelijkberechtiging van de vrouw, en ten slotte een groeiend gebrek aan respect voor gezag. Het is in het bijzonder de moderne cultuur die de mens van vandaag aanzet tot een hyperkritische houding en twistgierigheid over zaken van Gods Woord. Velen zien een hoofdbedekking voor de vrouw als hopeloos ouderwets. Bewust of onbewust beschouwen zij deze gewoonte als een verfoeilijk teken van de onderdrukking van de vrouw en als een hatelijk symbool van de dominantie van de man.

Groot belang

Als we de achtergrond van de bezwaren in het oog krijgen, zullen we tegelijk het grote belang van dit onderwerp inzien. Al is het waar dat het dragen van een hoofdbedekking onder de prediking niet hetzelfde soortelijk gewicht heeft als de leer van de Drie-eenheid, de maagdelijke geboorte van Christus, de verzoening door Zijn bloed, de rechtvaardiging door het geloof en de noodzaak van de wedergeboorte, niettemin is deze gewoonte belangrijk om meer dan één reden. We noemen er drie. De eerste reden heeft te maken met

het gezag van de Heilige Schrift. Als het onderwijs van 1 Korinthe 11:2-16 zonder veel moeite weggewuifd kan worden als tijdgebonden, wat zijn dan de gevolgen voor de andere vermaningen in Gods Woord? Wat blijft er dan over - om maar iets te noemen - van Paulus' onderwijs ten aanzien van het zondige van homoseksuele praktijken? Gereformeerde theologen en evangelische schrijvers die Romeinen 1 aanvaarden en met 1 Korinthe 11 een loopje nemen zijn niet bepaald consequent! Zij openen de deur voor een sluipende vrijzinnigheid. Predikanten in het bijzonder moeten zich inspannen om de volle raad Gods te verkondigen. 'Al de Schrift is van God ingegeven, en is

Een hoofdbedekking moet zo groot zijn dat ze het hoofd bedekt, of het nu een sluier is, een haarnet, een hoofddoek, een hoed of wat dan ook.

nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid Gods is' (2 Timotheus 3:16).

De tweede reden waarom dit onderwerp zo belangrijk is staat in verband met het huwelijks- en gezinsleven. Zeggen we te veel als we stellen dat deze inzetten vandaag onder grote druk staan en aan ernstige slijtage lijden? Elke vorm van onderwijs en iedere praktijk die de liefdevolle leiding van de man en de blijmoedige aanvaarding daarvan door de vrouw bevordert, verdient dan ook onze volle steun. Een dergelijke houding berooft de vrouw niet van 'de gelegenheid haar eigen talenten te gebruiken of haar invloed te laten gelden met het grootst mogelijke profijt' (Matthew Henry). De hoofdbedekking staat symbool voor wat de Schrift leert ten aanzien van het huwelijk. We kunnen natuurlijk een flinke scheut water bij de wijn doen, maar het is beter om er van harte "ja" op te zeggen.

De derde reden voor de relevantie van dit onderwerp heeft te maken met onze seculiere samenleving. Onze westerse cultuur wordt in hoog tempo heidens en anti-christelijk. Het is een cultuur van zelfbeschikking, ongebreidelde vrijheid en "entertainment". Laten wij die naar Gods Naam genoemd zijn ieder bij-

bels principe omhelzen dat ons onderscheidt van deze cultuur en dat ons helpt een voorbeeld voor anderen te zijn. Er wordt vandaag veel over getuigen en apologetiek gesproken. Wie zal de noodzaak daarvan ontkennen? De vraag blijft echter: wat is de rechte wijze van getuigen? We zijn bepaald niet het zout der aarde of als het licht der wereld als we de wereld klakkeloos navolgen. De Heere geve ons genade om Hem te kennen en in Zijn wegen te wandelen!

Praktische vragen

We willen eindigen met een paar vragen die vaak gesteld worden. Een van die vragen is wanneer meisjes moeten beginnen met het dragen van een hoofdbedekking. Die vraag is niet moeilijk te beantwoorden. We zouden net zo goed kunnen vragen wanneer een jongen moet beginnen *geen* hoofdbedekking te dragen. De wijze koning Salomo zegt: 'Leer de jongen de eerste beginselen naar de eis van zijn weg; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken' (Spreekwoorden 22:6). Laten onze meisjes wennen aan een hoofdbedekking vanaf de eerste dag dat zij meegaan naar de kerk.

Een andere vraag betreft de omvang van de hoofdbedekking. Hoe groot of hoe lang moet zo'n bedekking zijn? Opnieuw is het antwoord eenvoudig. Een hoofdbedekking moet zo groot zijn dat ze het hoofd bedekt, of het nu een sluier is, een haarnet, een hoofddoek, een hoed of wat dan ook. De apostel gebruikt het Griekse woord "peribolaion", wat zoveel betekent als een 'een bedekking van rondom'. Een onzichtbaar sjaaltje, een mini-kapje of een 'tochtdoekje in de nek' vallen niet onder deze definitie. Zulke dingen bedekken de heerlijkheid van de vrouw (het haar) niet, maar laten die heerlijkheid des te meer uitkomen. Niemand kan of wil hier een ander de maat nemen, maar een hoofdbedekking behoort te doen wat het woord aangeeft. Tegelijkertijd dient een hoofdbedekking vooral eenvoudig te zijn. Geen hangende tuinen dus of indrukwekkende bouwwerken. De hoofdbedekking is de vrouw gegeven als een symbool van haar onderworpenheid en niet als een middel om te showen in de gemeente of om andere vrouwen de loef af te steken.

Ten slotte, is de innerlijke gestalte van ons hart niet veel belangrijker dan onze uiterlijke verschijning? Dat is zeker waar (zie bij voorbeeld 1 Samuel 16:7). Een vrouw kan een keurige

hoofdbedekking dragen en toch het versiersel van een zachtmoedige en stille geest missen (1 Petrus 3:4). Ze kan zich beter voelen dan anderen die er met de pet naar gooien en toch een stank voor God zijn. Genade voor onze ziel is inderdaad het allerbelangrijkste. Niettemin, wanneer genade wordt bewezen aan een zondaar of zondares, zal dit zich ook openbaren in de vrucht van het leven. De binnenkant wordt zichtbaar aan de buitenkant.

Het is triest dat Jimmy Carter dit niet

zag. "Wedergeboren" te zijn en "met Paulus niet mee te kunnen" zijn zaken die met elkaar in strijd zijn. Je kunt net zo goed praten over een "vierkante cirkel". Onze belijdenis moet ook onze ervaring zijn; onze wandel moet met onze woorden in overeenstemming zijn. In het Engels zeggen ze zo mooi: 'We have to walk our talk'. Hoe is dat bij ons?

(slot)

Lethbridge (Alberta), ds. C. Sonneveld

huis werd genoemd. De medische zorg was hieraan geheel ondergeschikt.

Bij de verzelfstandiging van de steden in de Middeleeuwen vond een verschuiving plaats van kerkelijk gasthuis naar stadsinstituut. Pastores moesten gaandeweg hun plaats afstaan aan de doktoren, ook door de verdere opkomst van de geneeskunst. De kerk van de Reformatie kende vooral zorg voor armen en ouderen uit eigen kring door de diaconie. Vanuit die tijd stammen hofjes voor ouderen in steden.

Vanuit Duitsland zien we in de 19^e eeuw in Nederland een herleving van de zieken- en ouderenzorg vanuit de kerken. Er ontstaan dan diaconessen-(zieken-)huizen. Dit gebeurde vanuit het beginsel van liefde tot God en de naaste.

De secularisatie en de ontwikkeling in het medisch kunnen en kennen met de daarvoor benodigde financiën hebben er in ons land voor gezorgd dat christelijke zorginstellingen zo goed als verdwenen zijn. Voor het gebed en Bijbellezende van de zuster iedere dag op de zaal met de zieken, zoals dat in de vorige eeuw nog gebeurde, is nergens meer plaats. Een uitzondering hierop vormt de ouderenzorg vanuit de reformatorische gezindte.

Kerkelijke opdracht tot ziekenbezoek

In de kerk der Reformatie in de Nederlanden kregen de predikanten en ouderlingen kerkordelijk de opdracht om de zieken te bezoeken. In de Welse artikelen (1568/1571) lezen we:

'De Ouderlingen behooren voorts te weten, dat het ook tot hun ambt behoort de zieken te bezoeken en te troosten. Hoewel deze zorg ook den Diakenen volgens hunne roeping is opgelegd, nl. dat zij de krankten niet alleen verkwikken met de dingen noodig tot levensonderhoud, maar hen ook opbeuren door vertroosting. Het zal daarom noodig zijn, dat door de Ouderlingen de namen der krankten en voornamelijk van hen, die behoeftig zijn, aan de Diakenen schriftelijk worden meegedeeld, opdat genen hun ambt te beter kunnen vervullen.'

'Al wie door krankheid bedlegerig zal zijn, zal door de Diakenen of Ouderlingen aan den Dienaar des Woords zijn ziekte melden, opdat zoo noodig deze of zelf kome en den kranke met Gods Woord vertrooste, of deze taak

2

Is iemand krank onder u?

Stonden we in het eerste artikel vooral stil bij de Bijbelse fundering van het ziekenbezoek, in dit artikel willen we ingaan op de wijze waarop de zorg voor zieken in de kerk gestalte kreeg door de eeuwen heen.

Het Jodendom

In de tijd van de Bijbel had de priester een duidelijk gescheiden taak van de heelmeeester. Priesters kwamen wel in aanraking met zieken als het ging om hen rein of onrein te verklaren. Zij die onrein waren verklaard, moesten uit de tempel worden geweerd. Sterk heerste de gedacht onder Israël: 'Ik ben de HEERE uw Heelmeeester' (Exodus 15:26). Middelen richtten alleen iets uit als deze Heelmeeester ze zegent. De hemelse Heelmeeester kan echter ook wonderen tot genezing doen. Bethesda in Jeruzalem getuigde daarvan tijdens de omwandeling van de Heere Jezus op aarde. Vele andere zieken verbleven dagelijks op straat om bedelend in hun levensonderhoud te voorzien.

Onder de rabbijnen gold het als goddelijke plicht om de zieken thuis op te zoeken. Ter verklaring van Gods verschijning aan Abraham in Genesis 18 zeggen de rabbijnen dat God hier Zelf Abraham opzoekt in de pijnen na de besnijdenis. Een rabbi zei: 'Wie een zieke in huis heeft, moet een (schrift-)geleerde roepen, opdat deze voor de zieke om erbarming smeke.' Het nalaten van ziekenbezoek gold als bloedvergieten, want het gebed van de bezoeker kon genezing van de stervende bewerkt hebben.

Kerkelijke zorg voor zieken

Toen het christendom onder Constantijn de Grote (325-337) staatsgodsdienst werd, beijverde men zich om kloosters in te richten. Dat waren in eerste instantie gastvrije hospitalen waar hulpvragenden een toevlucht vonden. Het diaconaat richtte zich op degenen die zorg behoefden.

In de Middeleeuwen waren het vooral de monniken en nonnen die zich in en vanuit de kloosters over de zieken ontfermden. Karel de Grote droeg de kerken op bij iedere kathedraal een

In de kerk der Reformatie in de Nederlanden kregen de predikanten en ouderlingen kerkordelijk de opdracht om de zieken te bezoeken.

hospitaal voor armen, zieken en vreemdelingen te stichten en te onderhouden. Niet de genezing van het lichaam stond centraal, maar redding van de ziel.

Ziekte zag men als straf vanwege de verstoorde verhouding tussen God als Schepper en de mens. Voordat de zieke in het gasthuisbed werd gelegd, had hij in de biechtstoel gecommuniceerd. De priester leidde dagelijks diensten temidden van de zieken en deed voorbede. In iedere ziekenzaal stond een altaar. Het godsdienstig leven stond centraal in de middeleeuwse gasthuis dat ook wel Gods-

overdrage aan de Ouderlingen en Diakenen, wanneer dit hem minder gelegen komt, wegens andere bezigheden, die het gemeene belang raken en van grooter gewicht zijn'.

In de vluchtelingengemeente van Emden, maar ook in Londen, viel het de predikanten en ouderlingen zwaar om de zieken te bezoeken. Het aantal zieken was vaak erg groot en het aantal ambtsdragers in verhouding gering. Dit werd nog eens versterkt door het predikanten tekort. Men ging dan ook over tot het aanstellen van ziekentroosters.

Hetzelfde zien we ook later in de Nederlanden als de kerk niet meer vervolgd wordt. Vooral pestepidemieën riepen om pastorale zorg.

Op de Particuliere Synode van Dordrecht in 1574 legde men in de kerkorde vast: 'Het is het ambt van de dienaren des woords om de zieken te bezoeken, en het is gevaarlijk zekere personen daartoe te ordineren (de synode was dus tegen de aanstelling van ziekentroosters, LT). Daarom zullen de dienaars van de ouderlingen en diakenen begeren, dat zij hen hierin met hun arbeid helpen willen, omdat het hun ambt meer dan dat van andere christenen is, de zieke, arme en troosteloze lidmaten te bezoeken, te troosten en te sterken. Der dienaren ambt is ook, als het nodig is, bij het bed van de zieken de naam des Heeren aan te roepen'. Op de vraag of een dienaar des Woords mag nalaten om hen die aan de pest lijden te bezoeken, omdat zij door het volk geschuwd worden, is geantwoord: 'Daar God bevolen heeft de zieken te bezoeken, en geen onderscheid van ziekte gemaakt heeft, zijn zij schuldig om, geroepen zijnde, tot zulke mensen te gaan, en niet geroepen zijnde, maar wetende dat men hen nodig heeft, ook te gaan. Doch de dienaars zullen hierin niet stout en onvoorzichtig handelen, en zo zij merken dat zij meer breken dan timmeren, zal de kerkeraad hiervan kennis dragen en oordelen'.

In de Dordtse Kerkorde van de synode 1618/1619 treffen we geen taaktoedeling van het ziekenbezoek aan één van de ambten meer aan. Wel treffen we in de Acta van deze synode een opmerking aan waaruit blijkt dat ook ziekentroosters nog altijd een taak hebben in de gemeenten.

Wanneer ziekenbezoek

Voor deze ziekentroosters verscheen ook literatuur om hen behulpzaam te zijn bij het ziekenbezoek. Een van

deze hulpmiddelen is de "Ziekentrost", achterin ons psalmboek. Datheen nam de ziekentrost van ds. Cornelis van Hille in 1578 al op in zijn uitgave van de psalmen. Te denken valt verder aan het "Bescheiden deel der siecken" van ziekentrooster Schuts, uit 1688. Dit boek werd recent in hedendaags Nederlands heruitgegeven.

De gemeenteleden werden door meerderen in de 16^e en 17^e eeuw nadrukkelijk voorgelaten dat, voordat ze de dokter lieten roepen, ze de dominee moesten laten komen. Het behoud van de ziel was van groter belang dan van het lichaam.

Veel geschriften uit de tijd van de Nadere Reformatoren gaan ook in op wat de Bijbel zegt over het sterven.

Het accent ligt daarbij op de juiste geestelijke voorbereiding om te kunnen sterven en voor Gods rechterstoel te kunnen verschijnen.

Wat zouden wij lering moeten trekken uit de geschiedenis. Hoe dikwijls komt het vandaag voor dat na veel onderzoeken, soms na veel behandelingen, de ouderling of de predikant wordt gebeld met de mededeling: 'De dokter kan niets meer voor me doen. Nu heb ik alleen de Heere nog. Zou u voor me willen bidden?'

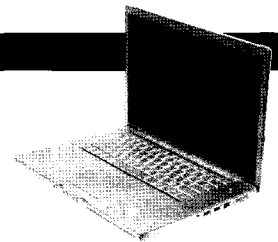
De praktijk van God is best, maar we houden Hem voor het lest. Wat zou dit anders moeten zijn, levend onder Gods Woord.

(wordt vervolgd)

Barendrecht,

ds. L. Terlouw

Mediawijsheid

Het was in november 2008 20 jaar geleden dat het eerste emailtje vanuit Amerika Nederland bereikte. Nog vijf jaar zou het duren voordat er toegang kwam tot het World Wide Web. In slechts twintig jaar zijn deze ontwikkelingen zó hard gegaan, dat wij nu moeten constateren dat het gebruik van internet geïntegreerd is in onze samenleving.

Internet maakt voor de meeste mensen een wezenlijk onderdeel uit van hun dagelijkse leven. Het is zoals vroeger de telefoon, het telegram of de fax. In onze samenleving is het gebruik van internet niet meer weg te denken.

Ondertussen is het algemeen bekend dat er een goede, positieve en gebruiksvriendelijke kant, maar ook een slechte, negatieve, gevaarlijke kant is. Deze aspecten zullen zich in de komende jaren steeds verder ontwikkelen. Het gebruik zal nog sneller en efficiënter gaan en het misbruik zal nog agressiever en geraffineerder worden. Door de integratie van de media (zoals de vele mogelijkheden via de mobiele telefoon) komen de gevaren letterlijk binnen handbereik. In ons land wordt momenteel veel aandacht besteed aan het gebruik en misbruik van internet. Het blijkt dringend nodig om opgevoed te worden in het omgaan met media. Dat wordt

media-educatie, of tegenwoordig ook wel 'mediawijsheid', genoemd.

Het doel is helder. Op verschillende manieren probeert men de jongeren van de gevaren van internet te doordringen. Zoveel kinderen, jongeren en adolescenten laten zich immers misleiden en verleiden met alle gevolgen van dien.

Onze overheid steunt het beleid om jongeren tegen het misbruik te wapenen. Door middel van de eerder genoemde mediawijsheid wil de overheid ouderen en jongeren wijzer maken. Beiden moeten zich bewust, kritisch, veilig en actief kunnen bewegen in de complexe, fundamenteel gemedialiseerde samenleving.

Een andere instantie, de Raad voor Cultuur, onderkent eveneens de positieve en negatieve invloeden van internet op de persoonlijkheid van jongeren en ouderen. De Raad signaleert dat je via internet zowel vaardigheden kunt ontwikkelen, zelfvertrouwen kunt krijgen en vriendschappen kunt onderhouden als door de anonimiteit een ander kunt treiteren, beledigen of kwetsen. Zelfs is het zo dat kwetsbare, eenzame jongeren zich via internet tot zondige handelingen laten verleiden.

Daarom is het zo nodig kritisch te staan tegenover het totale aanbod op internet. Wat is betrouwbare informatie? Waar moet je niet mee inlaten?

Wanneer worden grenzen overschreden? Het is dus absoluut niet overbodig om op alle scholen blijvend aandacht te besteden aan mediaopvoeding. Op het brede terrein van de media is het verboden om 'alles' op z'n beloop te laten.

Geaccepteerd

Enige tijd geleden verschenen in het Reformatorisch Dagblad artikelen waarin te lezen was dat het computer- en internetgebruik in onze gezindte een ruime plaats hebben gekregen. Met name in het onderwijs en het bedrijfsleven, maar ook in onze gezinnen, wordt (gefilterd) internet volop gebruikt. Onze jongeren groeien ermee op. Ze gebruiken zo gemakkelijk allerlei vormen van moderne media.

De manier waarop jongeren contact met elkaar onderhouden is daar een voorbeeld van. Via internet ontmoeten ze hun klasgenoten, vrienden en (on)bekenden, worden nieuwtjes uitgewisseld en foto's verspreid. Dat was drie, vier jaar geleden in onze gezindte grotendeels ondenkbaar. Wat is het geval? Opvoeders proberen grenzen te trekken, de jeugd te beschermen; ze keurden en keuren zaken af. Ondertussen staat er alweer een volgende ontwikkeling voor de deur. Het gaat zo snel! Opvoeders mogen hun ogen daar niet voor sluiten.

De overheid en de maatschappij hebben oog voor de positieve en negatieve aspecten van de moderne media. Zij pleiten voor mediaopvoeding. Zou de kerk op dit terrein dan geen opdracht hebben?

Het gezin

Waar moet de mediaopvoeding beginnen? Allereerst komt het gezin in beeld. Daar vindt voor het kind meestal de eerste kennismaking en ervaring plaats met het computergebruik. In het gezin worden -als het goed is- grenzen gesteld.

Grenzen stellen heeft alles te maken met gewetensvorming. In die gewetensvorming mogen en moeten Gods Woord en Gods geboden centraal staan. Vanuit de normen en waarden gegrond op dat Woord hebben ouders hun kinderen op te voeden en te onderwijzen. Pas (veel) later komt de school in beeld.

In de huidige politiek krijgen gezin en opvoeding een belangrijke plaats. Dat is niet verwonderlijk. Er is veel gebrokenheid, verdeeldheid, onzekerheid, verdriet in gezinnen. Hoeveel kinderen groeien er niet op in de sfeer van

conflicten tussen onbetrouwbare volwassenen?

Kinderen hebben echter veiligheid en geborgenheid nodig om te kunnen groeien en ontwikkelen. Daarvoor hebben ze ouders, opvoeders nodig, die grenzen stellen en zélf die grenzen ook in acht nemen.

Wat gaat er op dit punt toch veel mis. Er blijkt landelijk onder opvoeders een grote opvoedingsverlegenheid te bestaan. Veel jongeren storen zich niet aan grenzen en gaan hun eigen gang. De gevolgen kunnen ingrijpend zijn.

Het gezin heeft terecht in onze gezindte altijd ruime aandacht gehad. Het wordt gezien als de hoeksteen van de samenleving en als de cel waarin jongeren hun (godsdienstige) opvoeding krijgen. Ouders stellen grenzen, beschermen, bewaken, enzovoorts. Dat gebeurt vanuit de band van liefde met vader en moeder en gedragen vanuit en door het Woord Gods. Dan is het wel van belang dat ouders weten wat er op het terrein van de moderne media speelt en dat ze er ten minste wel kennis van hebben. Dan alleen zijn er grenzen te trekken.

Neem bijvoorbeeld het gebruik van internet. Uit de genoemde artikelen in het RD blijkt dat steeds meer ouders kiezen voor een vorm van beveiligd internet om hun (jonge) kinderen niet onverwachts met ongewenste informatie en dergelijke te confronteren.

De enige, houdbare grens

In een reeks artikelen wil de Commissie Moderne Media van de Gereformeerde Gemeenten enkele actuele zaken aan de orde stellen. Commissieleden zijn: ds. M. Joosse (voorzitter), ds. B. Labee, A.A. Gorter, F.A. van Hartingsveldt, L.A. Kroon (secretaris), G. Roos en N.J. Teerds.

Deze commissie is door de Generale Synode ingesteld om zich voortgaand te bezinnen op de ontwikkelingen in de moderne media en de gemeenten - jongeren, ouders, ambtsdragers - toe te rusten in het omgaan ermee. Het uitgangspunt daarbij is dat er grenzen gesteld moeten worden. En dat begint in het gezin. Voortdurende gewoontevorming is nodig, waarbij het voorbeeld van vader en moeder van groot belang is.

Naast de opvoeding in het gezin bie-

den prediking, catechese, contacten met opvoeders, contacten met jongeren de mogelijkheid tot bezinning, kennisoverdracht en uitwisseling van ervaringen.

Vanuit Gods Woord bezien is er maar één houdbare grens, namelijk de geboden Gods. Deze geboden zijn liefdegeboden. De Heere heeft ze niet gegeven uit lust tot plagen, maar opdat zondaren behouden zouden worden. Alle uitingen op het terrein van de media moeten de toets van deze geboden kunnen doorstaan: in woord, in beeld, in geluid en in handeling. Is er sprake van afgoderij? Van beeldenverering? Van lastering van Gods Naam? Van zondagsonthelving? Van gezagsonderminning? Van het onteren van onze naaste? Van het overschrijden van de grenzen van eerbaarheid? Van het zich toe-eigenen van zaken die niet van ons zijn? Van liegen en bedriegen? Van onheilig begeren?

Daar worden Gods heilzame grenzen overschreden. Dat is zonde. In de komende artikelen wordt bij concrete thema's als speelfilms en internet gezocht naar het spoor van Gods geboden. De artikelen zijn bedoeld als concrete handvatten voor bezinning op het moeilijke terrein van moderne media. Uiteindelijk gaat het om de liefde tot God, Zijn dienst en Zijn geboden. Die liefdedienst stijgt boven alles uit. Met die notie zal de serie beëindigd worden.

Gods geboden zijn niet alleen de maatstaf voor ons mediagebruik. Ze gaan ook over ons leven van elke dag. Gods wet moet het richtsnoer in ons leven zijn. Dan valt veel wat te zien, te horen, te lezen of te doen is, af. Het stelt ons altijd voor de vraag: Hoedanig is uw leven? Hoedanig is het leven van onze jongeren? Dan hoort ons leven en onze opvoeding te staan in het teken Psalm 119:105: 'Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht voor mijn pad'.

(wordt vervolgd)

Commissie Moderne Media

Contact

Als er vragen zijn, kunt u reageren via: info@commissiemediagg.nl of schriftelijk aan de Commissie Moderne Media, p/a. L.A. Kroon, Harzstraat 26, 3446 DM Woerden.

William Perkins

Het strekt je niet tot eer als je naam door een moeder wordt gebruikt om haar kind eens goed bang te maken, als het eens ondeugend geweest is. Dat gebeurde echter wel bij Perkins, toen hij zich als student allesbehalve vroom gedroeg. 'Houd je mond, of ik zal je aan die dronken Perkins daarginds geven', dreigde ze. Dat is het middel geweest om hem tot bezinning te brengen. Krachtdadig werd hij tijdens zijn studie tot God bekeerd. Wonder van genade, zo'n onwaardige kreeg zelfs een voornamenplaats in Gods wijngaard. Hij wordt wel "de vader van de Puriteinen" genoemd.

Puriteinen

De Reformatie heeft niet alleen op het vasteland van Europa zijn sporen getrokken, maar heeft ook in Engeland en Schotland een gezegende uitwerking gehad. Zoals in ons land echter spoedig de behoefte aan een verdere of Nadere Reformatie bleek, was het ook aan de overzijde van de Noordzee. De behoefte de Kerk van Engeland te zuiveren van allerlei roomse ceremoniën en gebruiken werd het puritanisme genoemd. Alleen was het niet maar een uiterlijke zuivering die begeerd werd, de beweging was ook zeer nauw betrokken op de verborgen omgang met de Heere en de levenspraktijk die daar het gevolg van moet zijn. Er zijn daarom ook grote overeenkomsten met de Nadere Reformatie waarvan we in der serie Oud Goud enkelen van de voornaamste vertegenwoordigers behandeld hebben.

Hoewel dit twee verschillende bewegingen zijn geweest, was er wel sprake van wederzijdse beïnvloeding. Willem Teellinck bijvoorbeeld, die wel aan de wieg van de Nadere Reformatie gestaan heeft, kwam in Engeland in aanraking met het Puritanisme en William Perkins heeft op hem sterke invloed uitgeoefend. En zo is er absoluut verwantschap tussen beide bewegingen. Er is ook oud goud bij Engelse en Schotse schrijvers te vinden. Daarom willen we sommigen van hen wat nader voor het voetlicht

halen, in de hoop dat hun geschriften ook nu nog gelezen zouden worden en tot zegen zouden zijn.

Jeugd en studie

Als geboorteplaats van William Perkins wordt Marston Jabbett genoemd, in het graafschap Warwickshire gelegen. Daar kwam in 1558 William ter wereld. Veel is er van zijn jeugd niet bekend. Wel dat hij uit een welgestelde familie kwam. Zijn ouders stuurden hem naar de universiteit van Cambridge, Christ's College, waar hoogleraren waren die pal stonden voor de gereformeerde leer. Thomas Cartwright was een van hen. Het valt echter te betwijfelen of Perkins, vanwege zijn losbandige levenswijze, veel gestudeerd heeft. God weet echter van vijanden vrienden te maken en hen door waarachtige bekering met droefheid over de zonden, een berouw tot Hem te doen weerkeren en in Zijn wegen te doen wandelen. Perkins gaf zijn wiskunde-studie eraan, evenals zijn fascinatie voor zwarte magie en occultisme. Hij begon zijn studie theologie onder bekwame zuiver Calvinistische leermeesters.

Met ijver wierp hij zich op de studie, zodat hij in 1584 de titel Master of Arts behalen mocht.

Zijn verdere leven zou hij nauw aan Cambridge verbonden blijven. Zijn gaven mocht hij nu ten nutte van andere studenten aan Christ's College besteden. En als zodanig heeft hij grote invloed uitgeoefend op een lange rij aanstaande predikanten. Daarom werd hij later wel "de vader van het Puritanisme" genoemd.

Ambtelijke arbeid

Het is haast ongelooflijk hoe veel Perkins heeft geschreven, naast al zijn ambtelijke arbeid, in prediking en pastoraat. De gevangenis in Cambridge was deel van zijn werkterrein. Daar strekte Perkins zielzorg zich ook uit tot ter dood veroordeelden. Het was zijn gewoonte met hen naar de plaats van terechtstelling te gaan. Hoe zijn arbeid daar werd gezegend

mag blijken uit het volgende voorbeeld.

Een nog jonge man bij wie het doodvonnis voltrokken zou gaan worden, was bijzonder terneergeslagen. Perkins vroeg hem: 'Wel man, hoe is het met u? Zijt ge voor de dood bevreesd?' Het antwoord van de gevangene was: 'Ach nee, het is al veel slimmer'. Hij vreesde het rechtvaardig oordeel van God. Perkins nam hem bij de hand, en deed hem met zich knielen met gevouwen handen, en bad met hem. Een gebed waarin de zonden werden beleden, van een die de eeuwige straffen naar Gods rechtvaardig oordeel verdiend had. De gevangene barstte uit in tranen, want God gebruikte dit krachtig gebed om hem als een helwaardige voor Hem te doen buigen.

Toen Perkins dit zag, ging hij verder in het gebed, en mocht hij voor en met deze ellendige de Heere smeken om Zijn genade. Op hartroerende wijze mocht Perkins van Hem spreken Die verlossen kan omdat Hij Zijn dierbaar bloed gestort heeft voor hen die de dood verdiend hebben. Dat gebruikte God om de veroordeelde in de vrijheid te stellen, zodat hij nu tranen

Perkins had van de Heere ook bijzondere gaven ontvangen om Zijn Woord te verkondigen. Daarmee bereikte hij allerlei slag van volk.

schreide vanwege de innerlijke vertroosting die hij in zijn ziel vond. Zo vond hij vrede voordat het aardse vonnis voltrokken werd en werd het voor hem een ingang in de heerlijkheid om te zijn met Hem Die voor de overtreders gebeden heeft. Wat een treffend voorbeeld van worstelen met mensenzielen, om hun behoud en verzoening met God Die in Christus genade bewijst aan verlorenen.

Perkins had van de Heere ook bijzondere gaven ontvangen om Zijn Woord te verkondigen. Daarmee bereikte hij allerlei slag van volk. Voor de geleerden en voor de eenvoudigen was er onderwijs en van hoog tot laag werd hij geprezen.

Nu kan dat erg gevaarlijk zijn voor een mensenkind. Hoogmoed kan de kracht uit de bediening wegnemen. God is een jaloers God op Zijn eer. Boven zijn boeken schreef Perkins "Gij zijt een dienaar des Woords; denk

aan uw ambt”.

Dat ambt is een hoge verantwoorde-
lijkheid, en ook een grote verwaardig-
ing. Perkins mocht in ootmoed dat
ambt waarnemen en werken zo lang
het dag was.

Zijn invloed was groot, tot ver buiten
de grenzen van zijn land. Ook Voetius,
hoogleraar in Utecht, en Amesius van
Franeker, hebben die invloed onder-
gaan. De kerk in ons land heeft ervan
mogen profiteren.

Er zou nog veel meer van Perkins ver-
diensten kunnen worden genoemd.
Maar gelukkig wist hij van andere ver-
diensten. Die van een volkomen
Zaligmaker. Dat bleek op zijn sterf-
bed, toen hij onder hevige pijnen uit-
riep: 'Gena, o God gena'. Met een
gebed om barmhartigheid en verge-
ving stierf hij om in te gaan in de
heerlijkheid. Als een arme zondaar,
uit genade alleen gezaligd, tot lof van
het Lam Dat ook hem gekocht had.
Hij stierf in 1602, juist voor het eind
van de regering van koningin Eliza-
beth.

Zijn vrouw, met wie hij maar zeven
jaar getrouwd is geweest, was toen in
verwachting. Ook droeg ze de zorg
voor drie kleine kinderen, terwijl ze
nog rouwde over het verlies van drie
andere kinderen, die aan verschillen-
de ziekten overleden waren. Wat een
verlies voor de rouwende moeder.
Maar ook een verlies voor de Kerk in
Engeland en daarbuiten.

Door zijn geschriften spreekt Perkins
echter nog, nu eeuwen later.
Geschriften waarin hij op bijzonder
tere wijze antwoord probeerde te
geven op zielevragen en bevreesde en
bestreden harten te bemoedigen

Nagelaten geschriften

Het is niet doenlijk alles wat hij
schreef, hier te noemen. Zijn voor-
naamste geschriften bevatten verkla-
ringen van Galaten 1-5, Mattheus 5-7,
Hebreeën 11, Judas en Openbaring 1-
3, zowel als verhandelingen over: pre-
destinatie, de orde des heils, verzeke-
ring van het geloof, apostolische
geloofsbelijdenis, het Gebed des Hee-
ren, de aanbidding van God, christe-
lijk leven en roeping, dwalingen van
het rooms-katholicisme, en verschei-
dene consciëntie-gevallen, waarin hij
zich een wijze en getrouwe herder
betoonde.

Slechts enkele van de bekendste, en
enige traktaten, worden hier vermeld.
Als eerste: "De gouden keten der
zaligheid", uit 1592 (door Perkins zelf
uit het Latijn vertaald). Dan ook "Over
de wijze en orde der voorbeschik-

king", eveneens in het Latijn geschre-
ven.

Zeer bekend is ook: "De gereformeer-
de katholieke", met grote nadruk op
bekering en rechtvaardigmaking. Het
verscheen in 1597.

Beroemd en kostelijk van inhoud is
ook "Uitlegging van de Apostolische
Geloofsbelijdenis," dat in 1595 van
de pers kwam. Vooral ook kleine
geschriften en traktaten van bijzon-
der praktische pastorale aard zijn:
"Dialogo over de staat van een christen",
"Tweegesprek tussen Satan en
een christen", "Verklaring over de
geestelijke verlatingen", "Van de aard

en praktijk der bekering", "Van de
strijd tussen vlees en geest" en "Trak-
taat van het Mosterdzaadje"

Sommige van zijn werken werden
vertaald in het Spaans, Italiaans, Iers,
Frans, Hongaars, Tsjechisch, en in
onze taal. Geve de Heere lust om ze te
onderzoeken. *Oud Goud* is hier in
ruime mate voorhanden met onder-
wijs, bestraffing, waarschuwing, maar
ook vertroosting voor oud en jong.
Mocht het onderzoek ervan ook nu
tot zegen zijn.

Staphorst,

ds. C. Vogelhaar

BOEKENNIEUWS

**"Bijbels licht op adoptie...een
zoektocht"; door ds. A.A. Brugge e.a.;
uitg. De Banier, Apeldoorn; ISBN
978 90 336 2949 5; 116 pag.; € 9,95.**

Een klein boekje voor een klein prijsje
maar boordevol informatie. Dat is het
boekje "Adoptie...een zoektocht", dat in
de serie "Bijbels licht op..." (onder redac-
tie van W. Visser) verscheen. In negen
hoofdstukken schrijven een geadopteer-
de, vier adoptievaders, een maatschap-
pelijk werkster (vanuit de hulpverlening
aan adoptieouders en kinderen) en een
bijzonder hoogleraar (Studie van Adop-
tie) op eenvoudige en betrokken wijze
over tal van aspecten rondom adoptie.
Eerst wordt ingegaan in drie bijdragen
op het bijbelse spreken over adoptie. Op
tere wijze wordt in het licht van Gods
voorzienigheid en leiding gesproken
over het al dan niet biddend gaan van de
adoptieweg. Daarbij komt ook de vraag
aan de orde of adoptiekinderen het
teken en zegel van de Heilige Doop
mogen ontvangen. Na het noemen van
bijbelse gegevens en het schetsen van
historische lijnen volgt de conclusie dat
'het kan lijden dat er verscheidenheid
waarneembaar is op reformatorisch erf
rondom de doopsbediening aan aange-
nomen kinderen.'

Het tweede deel van dit boekje somt fei-
ten op rondom de adoptieprocedure,
maar behandelt ook specifieke adoptie-
thema's, zoals loyaliteit, hechting, verlies,
verdriet en rouw (vanwege verbroken
biologische banden) en onderwijsperi-

kelen. Boeiend zijn ook de goed leesbare
aandachtspunten vanuit wetenschappe-
lijk onderzoek rondom problemen in de
ontwikkeling van adoptiekinderen.
'Adoptiekinderen maken een indrukwek-
kende inhaalslag en slagen er in om met
hulp van hun adoptieouders veel achter-
standen in te lopen.'

Dat is de conclusie uit de diverse onder-
zoeken. Extra hulp en ondersteuning in
sommige adoptiegezinnen is daarbij
echt nodig. Veel adoptieouders zullen uit
de praktijk beide conclusies herkennen.
Het boek geeft overigens veel praktische
tips voor ouders bij het omgaan met
adoptiekinderen.

Het blijkt een waardevol boekje dat we
in het jubileumjaar van de Adoptiever-
eniging Gereformeerde Gezindte (1979-
2009) in handen wensen van alle echtpa-
ren die wel eens denken aan adoptie.
Daarnaast is het waardevol voor alle
adoptieouders en familieleden er
omheen. Ook ambtsdragers die zich wil-
len verdiepen in de adoptiewereld kun-
nen we dit boekje van harte aanbevelen.
We eindigen met de verzuchting van één
van de auteurs: 'Het is ons verlangen dat
de Heere werkt in de harten van adoptie-
kinderen (...). Wat een wonder is het als
onze kinderen aangenomen kinderen
mogen zijn of worden van God. Wat zijn
ze dan gelukkig, rijk! Ze zijn dan erfgena-
men en mogen delen in al de verdien-
sten van Christus. Voor tijd en eeuwig-
heid!'

Geldermalsen,

ds. B. Labee

**“Gedoopt voor het leven”
door dr. P. Korteweg; uit de serie:
Herstel Hervormde studies;
uitg. Den Hertog, Houten;
ISBN 978 90 331 2142 5;
152 pag.; € 17,50.**

Telkens weer is de doop onderwerp van verschil van mening. Ook vandaag zijn er die zich laten overdopen. Groepen die de kinderdoop ten stelligste afwijzen, blijken voor sommigen een sterke aantrekkingskracht te hebben.

Dr. P. Korteweg heeft een goed gedocumenteerd boek geschreven over deze zaken. De hersteld hervormde predikant van Oud-Beijerland gaf het de titel mee: “Gedoopt voor het leven”. Het is een studie waarin vooral de gedachten over dit onderwerp van Guido de Brès uitgangspunt vormen. De Brès schreef indertijd het boek “La racine” tegen de wederdopers. Vanuit dit geschrift laat dr. Korteweg fundamentele zaken zien omtrent de schriftuurlijk-gereformeerde doopopvatting.

Eerst wordt het bijbelse uitgangspunt weergegeven met daarbij ruime aandacht voor de doop die in de plaats kwam van de besnijdenis. De verbondslijn loopt door; wezenlijk zijn de zaken niet veranderd. Het Oude en het Nieuwe Testament vormen een eenheid. Een andere doopopvatting blijkt met heel veel samen te hangen, zoals met de visie op de Schrift, het verbond, de openbaring Gods. Vervolgens komen diverse inhoudelijke vragen aan de orde, zoals doop en opvoeding, doop en wedergeboorte, het dopen van gehandicapten, van geadopteerde kinderen, enzovoort. En natuurlijk wordt specifiek ingegaan op vraagpunten rond de discussie kinderdoop – geloofsdoop.

Guido de Brès, en andere hervormers van het eerste uur als Luther en Calvijn, kregen met deze problematiek te maken. Ook toen al waren er mensen die anders wilden dan de lijn der kerk volgen. De hervormers hebben echter duidelijk en krachtig stelling genomen tegen deze dwaalgeesten en de kinderdoop voluit als de echte bijbelse weg voorgestaan. Bovendien hebben ze duidelijk gemaakt dat afwijking betreffende de kinderdoop meestal tot meerdere dwalingen leidt. Dat wordt in dit boek ook duidelijk.

Het is een helder geschreven verhandeling die vooral op theologisch en historisch terrein ligt. De actualiteit wordt wel genoemd, maar wordt niet breed behandeld.

In de conclusies geeft dr. Korteweg zijn persoonlijke visie weer. Een citaat slechts: ‘De doop is geen teken en zegel van onze wedergeboorte of ons geloof, noch van Gods verkiezing, maar van Gods belofte (of verbond, zoals het formulier zegt, PM). De wederdopers zagen de

doop als teken en zegel van het geloof van de mens. Door het geloof wordt echter de inhoud van Gods beloften verkregen’. Een lezenswaardige uitgave over een belangrijk onderwerp.

Krimpen a/d IJssel,

ds. P. Mulder

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEROEPEN

Te Borssele: ds. J. Schipper te Dirksland;

Te Boskoop en te Terneuzen:

ds. B. van der Heiden te Alblasserdam;

Te Ede:

ds. P. Mulder te Krimpen aan den IJssel;

Te Groningen:

ds. G.J. Baan te Kapelle-Biezelinge;

Te Leiderdorp:

ds. A. Schreuder te Rijssen-Zuid;

Te Oostkapelle:

ds. J.J. van Ekeveld te Zeist;

Te Vlaardingingen: ds. G. Clements te Gouda.

■ AANGEPASTE KERKDIENT TE KOOTWIJKERBROEK

Op **zaterdag 26 september** zal in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Kootwijkerbroek een aangepaste kerkdienst gehouden worden voor mensen met een verstandelijke handicap.

In deze dienst, die om 15.00 uur begint, hoopt voor te gaan ds. G. Beens. Het thema van de preek is: ‘Jonathans geloofsdaad’ n.a.v. 1 Sam. 14:1-23. Iederen is van harte welkom.

■ DOVDIENST TE GOUDA

Op **19 september** hoopt student R.A.M. Visser voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Gouda, Nieuwe Gouwe Oostzijde 2-b. Aanvang: 15.00 uur Horenden zijn eveneens hartelijk welkom.

■ VERSLAG HERDENKINGSDIENST 50-JARIG AMBTSJUBILEUM DS. P. BLOK

Op 20 augustus 2009 was het 50 jaar geleden dat ds. P. Blok bevestigd werd tot dienaar des Woords in de gemeente van Dirksland. Op deze datum is een herdenkingsdienst gehouden, waarin ds. P. Blok het Woord bediende uit Deuteronomium 32:4 ‘Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is; want al Zijn wegen zijn

gericht. God is waarheid, en is geen onrecht; rechtvaardig en recht is Hij.’

Het thema van de preek luidde: ‘een Gode gewijd lied’. In een drietal gedachten werd dit uitgewerkt. Hij zingt: 1. van het werk Gods. 2. van de wegen Gods. 3. van de deugden Gods.

In zijn voorafsprak bepaalde ds. Blok zijn talrijke gehoor bij het getuigenis van Mozes uit Psalm 90:1 ‘Gij zijt ons geweest een Toevlucht van geslacht tot geslacht.’ Dit woord getuigt van de doorleving van Gods bijzondere zorg in zijn leven en in het leven van Gods volk. Als de Heere Zijn kinderen en knechten één ogenblik loslaat, vallen zij eeuwig buiten God. Dewijl wij van onszelf zo zwak zijn – dat is beleving! – dat wij niet een ogenblik zouden kunnen bestaan en een driehoofdige doodsvijand niet ophoudt ons aan te vechten. En toch... Mozes, een man Gods, gebleven en door God gehandhaafd. Hij heeft ervaren dat de tonelen der aarde wisselen. Daar zou na 50 jaar ambtelijke dienst ook veel van te zeggen zijn. Het grote wonder is echter dat het Woord Gods vast gebleven is. Het gaat daarom niet om u en nog minder om mij. Want één van de dodelijkste zaken in het leven van een mens is dat we God niet kunnen en willen bedoelen. Het is een wonder als God in alles de grootste plaats mag ontvangen. Het grootste wonder zou zijn wanneer de Heere het kruimelwerk van vanavond gebruiken wil tot bekering, tot lering, maar bovenal om de dichter te mogen nazingen: ‘Zo moet de Koning eeuwig leven.’

Een Gode gewijd lied. Na de diepte van de val heeft God de gave van de muziek niet weggenomen. De eerste liederen klonken al in de morgen van de schepping. Dat hemelse lied van gewijde zangers bij de schepping is eeuwenlang verstomd geweest, tot het moment van de herschepping in de openbaring van

Hem, Die in de belofte verklaard lag, in dat wonderlijke uur in Bethlehems' velden. Het lied van het teksthoofdstuk is Gode gewijd. Mozes heeft het gedicht aan het eind van de woestijnreis. Op het moment dat Kanaän dichtbij was. De Heere had gezegd dat zijn dienstwerk op aarde voorbij was..., doch niet ten einde. Hij had een uitzicht op de volmaakte dienst die nooit eindigt. Mozes was dienstknecht Gods. Is er een grotere eer, dan dat God een Adamskind eert om Zijn dienaar te zijn? In dit lied heeft Mozes ook meegedeeld het genadewonder dat aan het Jakobsvolk verheerlijkt is. 'Hij vond hem in een land der woestijn; in een woeste, huilende wildernis...'. Leg daar uw leven eens naast. Waar heeft God u gevonden? Herkent u die huilende wildernis, dat woeste, niet te beteugelen leven dat voor niets wilde buigen? Als God niet ingegrepen had, had Gods kerk zich doodgezondigd. Het is een wonder dat de Heere ze, in die eerste Goddelijke daad, niet naar de rampzaligheid verwees. Dit lied is echter gedrenkt in het wonder van: 'En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden.' Mozes heeft in dit lied niet op zijn eigen leven gewezen. Daar gaat het niet om. Het gaat alleen om Hem, Die zeggen kon: 'Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen...'. Daarin ligt al de onvolmaaktheid en dwaasheid van het ambtelijk leven van de Zijnen verzoend; in hetzelfde bloed dat de zonden uitwist. Daarin ligt de ruimte voor een mens die bij zichzelf geen ruimte kan vinden. Daarom wijst Mozes op hetgeen God gedaan heeft.

'Hij is *dé* Rotssteen'. De exegese hiervan noemt ds. Blok, in het volgen van de onvervangbare Statenvertaling met haar door Gods Geest geschonken kanttekeningen, kinderlijk eenvoudig. Het betekent niet koud of hard, maar 'vast, onbewegelijk, een gewisse Toevlucht en Bescherming voor de Zijnen'. Dit wijst ons op wie God is, de eeuwige Vastheid tegenover het wankelmoedige bestaan van de mens en het beweeglijke koninkrijk van onze bevindingen. Wie is in staat de diepten en de grondslag van een rotsgebergte te doorgronden? De man Gods heeft hiermee een boodschap achtergelaten: je kunt op God terugvallen omdat Hij de Onveranderlijke is in Zichzelf. De Kerk vindt in Hem zijn oorsprong in het ondoorgrondelijke van het welbehagen Gods. Menselijke berekening, opvoeding of opleiding tellen niet. De oorsprong van Gods gemeente ligt in de eeuwigheid.

Mozes zegt: let op Zijn werken. '...Wiens werk volkomen is.' De werken Gods zijn

volkomen: de scheppingswerken, de werken van de voorzienigheid, de werken der genade zoals Hij die openbaart in de orde van het heil, in de leidingen die voeren tot de kennis van Christus... Die volkomenheid en vastheid in God wordt geleerd in de weg van waarachtige bekering, in de kennisneming van God en van jezelf. De Heere gaat in dat werk uw bestaan omploegen door de ploeg van Zijn heilige wet. Dan bent u uw grondslagen voor de eeuwigheid kwijt. Dan houdt u niets over dan een verloren mens. Een mens zonder God. Bent u dat ooit geworden? Als een mens zijn verlorenheid niet kent, blijft hij op eigen krukken voorthuppelen. In de weg van ontdekking en ontleding wordt een verloren mens geleid tot de levensvraag van zondag 5: 'Is er enig middel...?' God wil dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede.

Hoe is het dan in Gods handelingen met Zijn duurgekochte gemeente? God houdt wegen met Zijn kinderen die Hij hun openbaart en doet aanvaarden. Wegen in de natuur, in de genade, in het ambt... Mozes zegt: 'al Zijn wegen zijn gericht.' Die wegen strekken 'tot behoudenis der vromen en straf der bozen.' De handelingen Gods met Zijn gemeente strekken altijd tot hun eeuwig welzijn. Dat zien Gods kinderen niet altijd; daar moet God licht over geven. Dat zien ze meest pas als ze er achter staan. God schenkt genade in door Hem leeggemaakte vaten.

Waar eindigt nu deze man Gods? In de deugden Gods. 'God is waarheid...' Hij neemt nooit wat terug van wat Hij gesproken heeft. Satan kan de Kerk wel benauwen. Hij kan ze aanvallen dat hun leven één grote leugen is. Maar God is waarheid. Daar heeft die vijand boog en schild en vurige pijlen op verspild. 'God is waarheid, en is geen onrecht...' Bij God is nooit iets verkeerd. En bij dat volk? Het is een dwaas en wederspanning volk. Maar dat doet niets af van de soevereiniteit van het Goddelijke handelen. Die God is ook 'rechtvaardig en recht'. Als God een mens bekeert, krijg je te maken met God en Zijn deugden. Ook met de deugd van Zijn recht. De weg van het recht in de poort van het recht voert naar de poort van de verlossing. Sion wordt door recht verlost. Gods recht is zoet en beminlijk. Ze voert in de doorleving van onze verlorenheid naar de eeuwige rechtsvervulling van Hem, van Wie Jesaja getuigt: 'Als dezelve geëist werd, toen werd Hij verdrukt.' 'Door Zijn striemen is ons genezing geworden.' In de weg van de verlorenheid ligt de behoudenis. Dat is een rechte weg!

Na de predikatie werd de jubilaris nog toegesproken.

Ds. L. Blok sprak hem toe namens familie en predikanten. Refererend aan Deuteronomium 8:2 stond hij stil bij de woorden: 'En gij zult gedenken aan al den weg, dien u den HEERE, uw God, deze veertig (vijftig) jaren in de woestijn geleid heeft; opdat Hij u verootmoedigde.' Als we op die vijftig jaren zien, mogen we wel zeggen: 'Eben-Haëzer'. De Heere heeft Zijn belofte vervuld uw jeugd te vernieuwen als eens arends.

Ds. Tj. de Jong sprak zijn erkentelijkheid uit voor de liefde voor en betrokkenheid van ds. P. Blok bij het werk van de GBS. Er ligt een band die verder gaat dan de dingen van de tijd.

Namens de gemeente Kootwijkerbroek, van welke gemeente ds. Blok emeritus predikant is, sprak ds. G. Beens naar aanleiding van Spreuken 16:31 'De grijsheid is een sierlijke kroon; zij wordt op den weg der gerechtigheid gevonden.' Daarmee vertolkt hij dat de Heere Zijn eigen werk kroont. Hij zal genade en ere geven.

Ds. J. Schipper sprak namens de gemeente van Dirksland, waar ds. P. Blok meer dan 21 jaren mocht arbeiden en nu lid mag zijn. Hij memoreerde hoe de Heere ds. Blok in 1959 aan Dirksland verbond. Dirksland bent u nooit vergeten – Dirksland is u ook nooit vergeten. Verwijzend naar de vele preken van ds. Blok uit Jesaja, alsook met het oog op de avondschemering van het leven van de jubilaris, citeerde hij de vraag uit het laatste hoofdstuk van dit Bijbelboek: 'Waar is de plaats Mijner rust?' Die rust is hier niet, maar in het binnenste heiligdom. Hij sprak de wens uit dat de eeuwigheid meer trekken mocht dan de tijd, om met Jacob te mogen beoefenen: 'Op Uw zaligheid wacht ik, Heere.'

Tot slot werd ds. Blok toegezongen Ps. 119:33 'Gij hebt veel goeds bij Uwen knecht gedaan...'

Dirksland,

H. Herweijer

■ LAATSTE EREDIENST IN OUDE KERKGEBOUW EN INGEBRUIKNAME NIEUW KERKGEBOUW EMMELOORD

Zondagavond 30 augustus werd de laatste eredienst gehouden in ons kerkgebouw aan de Meldestraat voordat het nieuwe kerkgebouw aan het Reestdal in gebruik werd genomen. In deze dienst ging de consulent van onze gemeente, ds. A. Schot voor. Bij de aanvang van de dienst liet hij zingen Psalm 102:15 en memoreerde dat het vanavond voor de derde keer zal zijn dat er een kanselbijbel in onze classis gesloten zal worden. Nu

echter slechts voor korte tijd. Straks zal – als de Heere het geeft – in een nieuw, groter kerkgebouw deze Bijbel weer open worden geslagen. In de prediking uit Jesaja 55 vers 10 en 11 welke tekstwoorden spreken over het nederdalen van de sneeuw en de regen uit de hemel, wees hij de gemeente op twee zaken van boven: 1. Het nederdalen van die beiden. 2. Het wederkeren van die beiden. 3. De vruchtbaarheid van die beiden. Aan het einde van de dienst werd op plechtige wijze onder het zingen van Psalm 119:45 de kanselbijbel gesloten.

Onze gemeente nam op woensdag 2 september een nieuw kerkgebouw in gebruik. Ongeveer 800 gemeenteleden, genodigden en belangstellenden waren getuige van de officiële overdracht en woonden de eerste eredienst bij, die geleid werd door de consulent van onze gemeente, ds. A. Schot.

Na een welkomstwoord door de preses van de kerkenraad, ouderling T. Schultink, vond de officiële overdracht van het kerkgebouw aan kerkenraad en gemeente plaats door de voorzitter van de bouwcommissie, dhr. A.G. Verbruggen. Hij memoreerde de voorbereidingsperiode van 4 jaar en de bouwperiode van 1,5 jaar, die geheel volgens planning was verlopen. Hij bedankte een ieder die meegewerkt heeft aan de realisering en de totstandkoming van het kerkgebouw en noemde de samenwerking tussen kerkenraad, bouwcommissie, architect en uitvoerders harmonieus. Dhr. A.C. de Winter van het architectenbureau Roos en Ros uit Oud-Beijerland feliciteerde namens de uitvoerende partijen. Het was voor allen een unieke uitdaging en een bijzondere opdracht om een nieuwe kerk te mogen bouwen en bood een geldbedrag aan voor het realiseren van een tweede glas in loodraam. Wethouder L. Voorberg (CU/SGP) noemde namens de burgerlijke gemeente het fraaie nieuwe kerkgebouw een verrijking van het stads/dorps gezicht op een unieke loca-

tie. Hij sprak de wens uit dat het Woord van God nog lang mag klinken tot heil van allen die het horen en bracht de verbondenheid van kerk en overheid tot uitdrukking door het overhandigen van een vlag met de nationale driekleur.

Ds. J.J. Tanis uit Kampen feliciteerde de gemeente namens de classis Kampen en de Particuliere Synode Oost. Hij wenste de gemeente toe dat dit gebouw niet alleen een nieuw kerkgebouw van en voor de gemeente is, maar vooral een Godshuis waarin Hij Zijn intrek wil nemen. Ouderling Schultink sloot het

officiële gedeelte af met een dankwoord aan alle sprekers, waarna de eerste eredienst begon.

Na votum en zegen werd onder het zingen van Psalm 119:65 de kanselbijbel door ds. Schot plechtig geopend.

Het thema van deze dienst: "De berg Moria" was – mede verband houdende

met de naamgeving van de kerk – genomen uit het Bijbelboek Kronieken.

Ds. Schot preekte uit 2 Kronieken 3:1, waarin de berg Moria genoemd wordt als:

1. De plaats van Davids offer.

De berg Moria is hier de plaats van het gericht. Het herinnert ons aan Davids zonde. Aan een hoogmoedig hart. Aan Gods gericht. De Heere bezoekt de zonden van de mensen in David. Op de dorsvloer van Ornan wordt David zelf de schuldige. Het beeld van een zondaar. Herkent u dat beeld? Het is zaak dat wij allen ontdekt worden aan ons hoogmoedige hart. Wij wensen u toe dat u ook in deze Moria-kerk in aanraking mag komen met het recht van God. Want buiten dat recht is er geen genade. Deze plaats predikt ons ook de weg der verlossing. Als David Gods recht mag toevallen wordt hem ook de weg der verlossing aangewezen. De weg der verzoening. Er vloeit bloed op het brandofferaltaar. Zonder bloedstorting is er geen vergeving. In het Gode welbehaglijke offer mocht David het heil des Heeren zien. Het woordje "Moria" komt van een werkwoord wat in het Hebreeuws "zien" betekent, dat ook terugkomt in de geschiedenis van Abraham: 'Op de berg des Heeren zal het voorzien worden.' Dan wensen wij u ook toe dat u in deze Moria-kerk in aanraking mag komen met Gods genade. Waar u de Heere mag ontmoeten

in het brandoffer van Zijn Zoon. Want buiten het bloed is er geen verzoening.

2. De plaats van Salomo's tempel
In David zagen we het beeld van een zondaar. In Salomo zien we het beeld van Christus. Salomo bouwde de eerste tempel, een indrukwekkend gebouw. Een aards huis. De meerdere Salomo, Christus, bouwt ook een tempel, een geestelijk huis van levende stenen. Ook een huis des HEEREN, een woonstede Gods. Salomo bouwde de tempel met allerlei werktuigen zoals ook deze kerk, maar de meerdere Salomo bouwt Zijn Kerk door Woord en Geest. Salomo moest de tempel bouwen op de plaats waar zijn vader David het offer had gebracht. Hoogstwaarschijnlijk ook op de plaats waar Abraham zijn zoon moest offeren. Op de plaats waar de Heere het wilde voorzien. Christus bouwt Zijn tempel ook op de plaats door Zijn Vader aangewezen. Op het fundament van Zijn verdienste, op Zijn werk, een uitnemende plaats. Wij zien het dan ook als een groot voorrecht dat er in 2009 nog een nieuw kerkgebouw in gebruik mag worden genomen waar die meerdere Salomo Zijn Woord laat verkondigen opdat ook uit Emmeloord een gemeente gebouwd mag worden uit levende stenen. Dit kerkgebouw zal ook eenmaal vergaan, maar die geestelijke tempel, die naar Gods gemaakt bestek verrijzen zal, staat tot in der eeuwigheid. Daar moeten de aardse gebouwen dienstbaar voor zijn. Abraham de Moria, David de Moria waar hij zijn offer bracht, Salomo de Moria waar hij zijn tempel bouwde en kon het zijn Emmeloord de Moria, waar Christus Zijn gemeente bouwde.

Na afloop van de dienst namen velen gebruik van de gelegenheid om het kerkgebouw te bezichtigen.

P.A. Louwerse,
scriba Geref. Gemeente Emmeloord

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2009

• Pag. 125, **gemeente BARNEVELD-ZUID.**

Predikant is: ds. G. Bredeweg, Ds. E. Franzenlaan 2, 3772 TX Barneveld, tel. 0342-40 02 43.

• Pag. 203, **gemeente HOOFDDORP.**

Koster is nu: A.J. 't Gilde, tel. 023-555 25 82.

• Pag. 391, **gemeente SIOUX CENTER (IOWA – U.S.A.)**

Het juiste tel.nr. resp. fax.nr. van ds. H. Hofman is: 00-1-712-722-3642 resp. 00-1-712-722-3643.

BERICHTEN

■ VERKOPING DOOR NEBO TE ZWIJDRECHT

Op **zaterdag 26 september** houdt Woonzorgcentrum Nebo zijn jaarlijkse verkoop. Van 10.00 – 14.30 uur bent u van harte welkom aan het Hoofdland 1 te Zwijndrecht.

Op deze verkoop is er voor welk wat wils. Er is ook een informatiestand, waar medewerkers u graag te woord staan over het werken bij en wonen in ons woonzorgcentrum. Laat u informeren wat in uw situatie tot de mogelijkheden behoort, wellicht meer dan u denkt.

De opbrengst van deze verkoop is bestemd voor het aanschaffen van een en ander t.b.v. onze bewoners.

■ KLEDINGVERKOOP TE EDE

Op **vrijdag 18 september**, van 14.00-20.00 uur, zal er in de Noorderkerk te Ede, Amsterdamseweg 9, een verkoop worden gehouden van nieuwe kleding voor jongens en meisjes in de maten 62 t/m 176. Voor veel artikelen gelden flinke kortingen. Pasruimte is aanwezig. De opbrengst hiervan is bestemd voor de bouw van een kerk t.b.v. de Geref. Gemeente, aldaar. Voor meer informatie: www.modevoormeisjes.nl

■ VERKOOPDAG IN KOOTWIJKERBROEK

De gezamenlijke verenigingen van de Geref. Gemeente te Kootwijkerbroek houden op **zaterdag 3 oktober** van 10.00 tot 15.00 hun jaarlijkse verkoopdag. Er is een ruim assortiment levensmiddelen en andere artikelen. De opbrengst is bestemd voor de Zending Geref. Gemeenten en vakantieweken gehandicapten. Locatie: in en om het kerkgebouw, Kosterijweg 27.

■ ZANG- EN VERTELMIDDAG IN RIJSSEN

Op **zaterdag 3 oktober** a.s. hoopt het Noordermannenkoor zijn traditionele zang- en vertelmiddag - speciaal voor mensen met een verstandelijke handicap - te organiseren. Locatie: Noorderkerk, Molenstalweg 19 Rijssen. Aanvang: 14.30 uur. De leiding berust bij dhr. W. Visser uit Nunspeet, die ook een bijbelvertelling zal verzorgen. Rick Kosters zal de koor- en samenzang begeleiden. Collecte t.b.v. een kindertehuis en een chr. school die momenteel gebouwd worden in het plaatsje Siret in Roemenië.

Ook belangstellenden zijn van harte welkom. Na afloop is er gelegenheid om onder het genot van koffie of frisdrank nog even gezellig na te praten.

■ ZANG- EN ORGELAVOND IN DORDRECHT

Op **19 september** wordt een zang- en orgelavond georganiseerd, aanvang 19.00 uur, in de Grote kerk van Dordrecht. Medewerking wordt verleend door een uit ca. 250 mannen samengesteld koor. Opening en sluiting door ds. A. Schot. Collecte t.b.v. Deputaatschap voor Israël (project Schuilkelder in Sderot).

■ ZANGAVOND IN KOOTWIJKERBROEK

De stichting Musica Sacra organiseert op **zaterdag 19 september** een Datheensamenzangavond in de Oude Hervormde Kerk te Kootwijkerbroek, Veluweweg 84. Ouderling M. van Dam te Opheusden hoopt de opening, een meditatie en de sluiting te verzorgen. Organist: Pieter Heykoop. Collecte t.b.v. de stichting China. Aanvang: 19.30 uur.

■ APPELAVOND DISTRICT ZUID +16 JBGG TE VLISSINGEN

Het district Zuid +16 van de JBGG organiseert op **26 september** een appelavond over het thema "Tijd". Spreker ds. C.G. Vreugdenhil. Locatie: kerk van de Geref. Gemeente te Vlissingen (West-Souburg), Marnixplein 41. Aanvang: 19.30 uur

■ ACTIVITEITENMARKT SILOAH TE BODEGRAVEN

Siloh te Bodegraven, Broekveldselaan 6-

20, organiseert op **zaterdag 26 september** een activiteitenmarkt. Er is een breed aanbod van artikelen, etenswaren en activiteiten voor elke leeftijdsgroep. Ook zijn er een schilderijenexpositie en muzikale intermezzo's. Tevens bestaat de mogelijkheid de gerenoveerde woningen van De Akker te bezichtigen. De markt duurt van 10.00-15.30 uur.

■ SYMPOSIUM "TUSSEN VERLANGENS EN BEPERKINGEN"

Helpende Handen, Op weg met de ander en Uitgeverij Boekencentrum organiseren op **3 oktober** een symposium over seksuele ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke beperking. Eén van de programmaonderdelen van het symposium is de presentatie van een uitgave van de organiserende organisaties. Deze uitgave met de titel 'Verliefd en zo...' bestaat uit een vertel-, werk- en handboek over seksuele ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke beperking. Deze uitgave zal vanaf 3 oktober te koop aangeboden worden voor € 24,90. Leiding: dhr. L. Hubregtse, directeur van Helpende Handen. Debat o.l.v. van dhr. S.D. Post met medewerking van een ouder, een psycholoog, een seksuoloog en een orthopedagoog. Locatie: congrescentrum De Werelt, Westhofflaan 2 te Lunteren. Aanvang: 10.00 uur. Afsluiting: 15.45 uur. Aanmelden en meer (inhoudelijke) informatie: www.helpendehanden.nl/symposium

■ VRIJWILLIGERSAVOND PRAKTISCHE THUISSHULP IN RIJSSEN

De commissie Praktische Thuishulp afd. Twente, Helpende Handen, organiseert op **woensdag 23 september** een vrijwilligersavond. Spreker: ds. A. Schreuder over "De zin van het leven". Locatie: de Zuiderkerk, Paulus Potterstraat 2a, Rijssen. Aanvang: 19.45 uur. Ook belangstellenden zijn van harte welkom

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 20 SEPTEMBER 2009

Aagtekerke 9.30 (H.A.) en 19.00 uur ds. Tuijnier en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 14.30 uur ds. Melis; Aalst 14.30 uur ds. Karens; Alblisserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Vischer; Andijk 19.00 uur ds. Heijkamp; Apeldoorn 17.00 uur ds. Kleppe; Arnhem 14.30 uur ds. Van Rijswijk; Barendrecht 10.00 (H.A.)

en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. Bredeweg; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Boogaard; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 19.00 uur ds. Clements; Boskoop 9.30 uur ds. Driessen en 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Breda 14.30 uur ds. Brugge; Capelle a/d IJssel-Middelwa-

tering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken en 17.00 uur ds. Hakvoort; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. Van Boven; Delft 16.30 uur ds. Paul; Deventer 10.00 uur ds. Kleppe en 18.00 uur stud. IJsselstein; Dirksland 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Doetinchem 9.30 uur ds. J. Karels en 15.00 uur ds. De Wit; Dordrecht 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. Brugge; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 12.15 en 19.00 uur ds. Beens; Eindhoven 10.00 en 15.00 uur ds. Labee; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Emmeloord 18.15 uur ds. Kattenberg; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. Schreuder; Enter 9.30 en 15.00 uur stud. IJsselstein; Ermelo 14.30 uur ds. Van Manen; Goes 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. Meeuse en 14.30 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 19.30 uur ds. Joosse; 's-Gravenpolder 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 19.00 uur ds. Van Rijswijk; Haamstede 18.30 uur ds. C. Harinck; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Herkingen 14.30 uur stud. Visser; Hoogvliet 15.00 uur ds. W.J. Karels; Houten 11.00 en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Katwijk aan Zee 10.00 en 17.00 uur ds. Van Dieren; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Kortgene 14.00 uur ds. De Heer; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 10.00 uur ds. Van Gelder en 15.30 uur ds. Bakker; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Marknesse 19.00 uur ds. Schot; Meeuwen 18.00 uur ds. Labee; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur stud. Visser; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schipper; Moerkapelle 9.30 uur ds. Paul (doventolk); Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Vermeij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. Van Krimpen; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Gunst; Nijkerk 14.30 uur ds. Verschuure; Nisse 14.30 uur ds. Schipper; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oostburg 10.00 uur ds. Vreugdenhil; Oostkapelle 9.30 uur ds. C. Harinck; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Pater; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. P. Blok; Poederoyen 19.00 uur ds. L. Blok; Puttershoek 15.00 uur ds. Pater; Rhenen 10.00 uur ds. Beens en 16.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. P. Mulder; Rijssen-Noord 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.30 uur ds. Baan; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 en 15.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Rotterdam-Centrum 17.00 uur ds. Van Gelder; Rotterdam-IJssel-

monde 9.30 en 14.30 uur ds. Hakvoort; Scherpenisse 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. Verschuure; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 uur ds. De Leeuw en 19.00 uur stud. Baaijens; Soest 9.30 en 16.00 uur ds. Verweij; Spijkenisse 10.00 en 15.30 uur stud. Baaijens; Stolwijk 10.00 uur ds. De Waard en 19.00 uur leesdienst; Terneuzen 15.30 uur ds. Tuinier; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Boeder; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Van Belzen; Utrecht 14.30 uur ds. Van der Net (H.D.); Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Vlaardingen 10.00 en 16.00 uur stud. Maljaars; Vlissingen 9.30 uur leesdienst en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. Karens; Westkapelle 18.30 uur ds. Moens; Wierden 18.30 uur ds. J. Karels; Woerden 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Eckeveld; Zoetermeer 18.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 22 SEPTEMBER 2009

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. Van Manen; Amersfoort 19.30 uur ds. Visscher; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. Karens; Drachten 19.30 uur ds. Pater; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. Van Eckeveld; Genemuiden 19.30 uur ds. P. Mulder; Goudswaard 19.30 uur ds. Hoogerland; Helvoetsluis 19.30 uur ds. Baan; Krabbendijke 19.30 uur ds. Terlouw (voor de zending); Nisse 19.30 uur ds. Hakvoort; Oosterend- Texel 19.00 uur ds. Bakker; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Verschuure; Sint Annaland 19.30 uur ds. Mondria; Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. Moens.

■ WOENSDAG 23 SEPTEMBER 2009

Aalst 19.30 uur ds. Hakvoort; Andijk 19.30 uur ds. W. Harinck; Beekbergen 19.30 uur ds. Gunst; Brakel 19.30 uur ds. Van Dieren; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. Van Boven; Din-

teloord 19.30 uur ds. Silfhout; Elspeet 19.30 uur ds. Van Manen; Ermelo 19.30 uur ds. Beens; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Hoogvliet 19.45 uur ds. Vermeij; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. Melis; Kortgene 19.30 uur ds. De Heer; Meeuwen 19.30 uur ds. Hogchem; Naaldwijk 19.45 uur ds. Vischer; Oosterland 19.30 uur ds. Van Belzen; Oostvoorne 19.30 uur ds. Meeuse; Opperdoes 19.30 uur ds. Van Gelder; Poederoyen 19.30 uur ds. Verweij; Poortvliet 19.00 uur ds. Schipper; Scherpenzeel 19.30 uur ds. Verschuure; Sint Philipsland 19.30 uur ds. De Leeuw; Soest 19.30 uur ds. Karens; Spijkenisse 19.45 uur ds. Baan; Vlaardingen 19.30 uur ds. Van der Net.

■ DONDERDAG 24 SEPTEMBER 2009

Goes 19.30 uur ds. De Leeuw (GBS); Hoofddorp 19.45 uur ds. Brugge; Kootwijkerbroek 14.15 uur ds. Beens (huw.bev.); Leerdam 19.30 uur ds. Schreuder; Marknesse 19.30 uur ds. Vogelaar; Melissant 19.30 uur ds. Terlouw; Mijdrecht 19.30 uur ds. L. Blok; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. Hogchem; Ouddorp 19.30 uur ds. Van Rijswijk; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 14.15 uur ds. W.J. Karels (huw.bev.).

■ VRIJDAG 25 SEPTEMBER 2009

Kootwijkerbroek 15.00 uur ds. Beens (huw.bev.); Middelburg-Centrum 14.30 uur ds. De Heer; Ooltgensplaat 14.45 uur ds. Schipper (huw.bev.); Rotterdam-Centrum 14.30 uur ds. P. Mulder (huw.bev.); Yerseke 15.15 uur ds. Van Krimpen (huw.bev.).

■ ZATERDAG 26 SEPTEMBER 2009

Kootwijkerbroek 15.00 uur ds. Beens (gehandicaptendienst).

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merkssem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

Met ontroering namen we kennis van het overlijden van onze oud-ambtsbroeder,

Gerard van den Ende

In de jaren voorafgaand aan de beëindiging van de Gereformeerde Gemeente van Wemeldinge, heeft hij met de hem geschonken gaven die gemeente in alle getrouwheid gediend. Dat zijn gedachtenis tot zegen mag zijn.

Namens de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente van Kapelle-Biezelinge en de oud-leden van de voormalige Gereformeerde Gemeente Wemeldinge.

Preses, ds. G.J. Baan
Scriba, J. van Mourik

Komend najaar verschijnt van

Ds. C. Smits:

'Ik zal horen, wat God de Heere spreken zal'

Meditatiebundel met 52 overdenkingen.

Niet eerder verschenen.

Prijs: 15,- euro (excl. verzendk.)

Deze bundel wordt éénmalig gedrukt. Om teleurstelling te voorkomen graag uw intekening uiterlijk D.V. 15 oktober liefst schriftelijk of per email op onderstaand adres:

Dhr. S. Trouw,
Beatrixstraat 21,
3267 AA Goudswaard.
emailadres:
tarweakker09@hotmail.com

Niet in de boekhandel.

Rust en ontspanning in de prachtige Eifel! Ruime appartementen te huur. Inl.: 0118-606707 en www.huizesolagrata.nl.

BEGRAFENISVERZORGING KINA
010 - 458 31 12

Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506626 J. Kooijman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

Wij verzorgen alleen begrafenissen.

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING

G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Wij verzorgen begrafenissen in Veenendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rhenen e.o.

NIEUW VERSCHENEN!!

Leer ons bidden

Twaalf preken over het gebed van o.a. ds. A. Bac, ds. M. Golverdingen, ds. C.J. Meeuse, ds. A. Schot, ds. W. Silfhout, ds. J.J. Tanis, ds. D.W. Tuinier en ds. J.W. Verweij.

Een onberouwelijke bekering

Tien preken over de waarachtige bekering van o.a. ds. P. Blok, ds. A.J. Gunst, ds. W.J. Karels, ds. G.J.N. Moens, ds. F. Mulder, ds. J. Schipper en ds. W. Visscher.

Prijs per bundel € **16,95** (excl. verzendk.)

Bestellen: 0342-421031 of belzen@filternet.nl

Nieuw dagboek. Zeer geschikt als uitdeelboek.

Lezen met de Kanttekeningen Bijbels dagboek voor jong en oud

Meerwaarde van dit bijzondere dagboek:

- Aandacht voor de kanttekeningen bij het bijbellezen
- Vervolgstof per predikant
- Aandacht hele Bijbel van Genesis t/m Openbaring
- Extra meditatie over het Hooglied en Prediker
- Kerkelijk jaar: feeststoffen, bid- en dankdag, oud- en nieuwjaar etc.
- Niet jaargebonden: extra feeststoffen achterin
- Duurzaam: gebonden, lederpersing en leeslint
- Royale letter voor ouderen: zie deel op ware grootte
- Samenbindend: m.m.v. predikanten uit de Gereformeerde Gemeente en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland
- Opbrengst mede t.b.v. Deputaatschap Bijbelverspreiding
- Aantrekkelijk geprijsd: **15,95** - na 31 december 2009 19,95
- Verschijnt D.V. november a.s.

We mochten het nieuwe jaar met elkaar weer
woorden van een zekere dichter: Uren, dagen
als een schaduw heen. Het vorige jaar behr
den. Juist rondom deze dagen vermenigvul
en komen er allerlei diebare maar ook droe
Dat geldt zeker voor h
dood verloren hebben.
voorbielven. ...

Tekst
op ware
grootte

BESTELBON

Ik bestel hierbij: ..... ex. **Dagboek Lezen met de kanttekeningen** à 15,95

U kunt deze bon, in een envelop zonder postzegel, zenden aan:
De Ramshoorn,
Antwoordnummer 860,
4460 WB Goes

Naam .....

Adres .....

Postcode .....

Woonplaats .....

Telefoonnr. ....

uitgeverij en boekhandel
'de Ramshoorn'
ook verkrijgbaar in de boekhandel

Lange Vorststr. 21 Goes (0113) 221909 www.ramshoorn.nl

Prijverlaging Statenbijbel

drie delen met kanttekeningen

van € 149,50 nu € **119,50**

Catechismus

Th. van der Groe

van € 66,50

nu € **39,50**

Waarheid in het binnenste

Joh. Verschuier

van € 38,00

nu € **19,90**

Uw voordeel € 75,- franko thuis

WB

BOEKHANDEL-UITGEVERIJ VAN WIJNGAARDEN
Vliegersvelderlaan 15, 3771 XE Barneveld
Tel/Fax: 0342-417335

Te koop

Mooie vrij jonge gezinswoning.
In **Hardinxveld - Giessendam**
4 slaapkamers, zonnige woonkamer.
Gezellige achtertuin op het zuiden,
in jonge wijk. Loopafstand van kerk.
Voorzieningen als winkels, scholen en openbaar vervoer zijn goed bereikbaar.

Goede aansluiting op rijksweg A15
Voor meer info 06-13305922

Heeft u wegens omst. een **AU-PAIR** nodig om voor de kinderen en huis te zorgen? Neem dan contact op met M. Marijs (19jr, SPW-4)
0113-639732/mirjam90@live.nl

Lastminute Zuna bij Rijssen

laatste vak bungalow's voor 16 okt
nu voor € 220. - all in.
tel 0548-512790 of kijk op
www.vakantieoordholsappel.nl

begrafenisverzorging Den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, Den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Mozartlaan 13

3131 ES Vlaardingen

Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

Nieuwbouw Ger. Gemeente Middelharnis Wie helpt ons?

Al vanaf 2002 ondernemen wij pogingen om te komen tot uitbreiding van onze kerk in de vorm van zalen en meer zitplaatsen. Dit zijn de voornaamste aanpassingen opdat aan Woordbediening en het 'gemeente-zijn' recht kan worden gedaan. Diverse alternatieven zijn bekeken. Echter, de uitbreiding en aanpassing is door omwonenden en burgerlijke gemeente steeds tegengehouden. Daarom is er geen andere mogelijkheid dan dure nieuwbouw, bouwsom ex. grond € 2.800.000,-. Dit is een zware investering, voor een gemeente met enerzijds veel ouderen en anderzijds veel jonge gezinnen. Daarenboven komen dan nog de economisch slechte omstandigheden. Veel initiatieven worden er ontplooid om de benodigde middelen bijeen te krijgen. Met toestemming van de classis Tholen mogen wij u de volgende vraag stellen: Zijn er leden van onze gemeenten die ons willen helpen met een gift of laagrentende lening?

Voor vragen betreffende de mogelijkheden kunt u terecht bij:

Dhr. J.C. Troost, 0187-483669 (penningmr. Kerk).

Dhr. A. Buth, 0187-482414 (kantoor) of 0187-485111 (privé) (lid financiële commissie).

Bank: Rabo nr. 3416.65.444 t.n.v. Bouwfonds Ger. Gemeente Middelharnis.
Wij hopen dat u onze gemeente niet beschaamt.

Een bijzonder lesje onderwijs!

Vrijheid van onderwijs anno 2000

Sprekers: de heer dr. R. Bisschop
(directeur Wartburg college)
de heer dr. P.C.G. van Schie
(Wetenschappelijk instituut VVD)
Debatleider: Geert Schipaanboord
Wanneer: D.V. 25 september 2009
Hoe laat: 20:00 uur
Waar: Gomarus, Gorinchem,
Hoefslag 11, Gorinchem

Van harte welkom,
we rekenen op je komst!

WWW.SGPJ.NL

KORELON Christelijk

Gastouderbureau zoekt een
gastouder in Alblasterdam:
**Per direct opvang gezocht voor
jongen van 4 jaar** op dinsdag en
donderdag van 12.00-13.15 uur en
van 15.00-17.00 uur.

Per direct opvang gezocht
in Ridderkerk voor meisje van
3 maanden. Flexibele opvang voor
gemiddeld 1 tot 1.5 dagen per
week. Rooster is circa 2 maanden
te voren bekend.

Heeft u interesse? Kijk op onze
website www.korelon.nl onder
"gastouders gezocht" voor meer
informatie of bel ons op
078-6124165. Graag ontvangen
we uw aanmelding.

Er even met het hele gezin
tussenuit in de **herfstvakantie?**
Nog te huur onze grote gezellige
vakantiewoning in Zeeland
(**Borssele**). Rolstoelvriendelijk.
Van alle gemakken voorzien.
2- 9 pers. Vrij vanaf 1 okt.
Voor info: 06-46715178

Ambtskleding

Kostuums: 2- en 3-delig zwart - grijs - e.a.

Trouwkostuums - Jacquets - Pantalons

Streepjantons - Overhemden

Stropdassen - Sokken - Overjassen

Hoeden - Schoenen

Winkel: Dorpsstraat 229, Scherpenzeel
Telefoon 033-2778899 b.g.g.: 06-30189592

OPENINGSTIJDEN: MA. GESLOTEN,
DI T/M DO 9-18 UUR,
VR 9-21 UUR EN ZA 9-17 UUR.
OP AFSpraak MOGELIJK

**Waarlijk en
srijballig verzorging**

... van begrafenissen, over aandacht
voor persoonlijke wensen. In alle rust,
verzuimloos en met beschouwendheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis
of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal
te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene
door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzoeken:
• H. de Jongh • P.H. van der Leer • D.D.E. Melieste

Begrafenisonderneming de Jongh
Hardinxveld-Giessendam:
Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54
Waardenburg:
Kerkstraat 17b, Tel. (0418) 65 20 39

Voor een zorgzame begeleiding

Begrafenisonderneming
Hardinxveld-Giessendam
Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54
Waardenburg
Kerkstraat 17b, Tel. (0418) 65 20 39

OP DE LANDELIJKE DAG PSYCHISCHE GEZONDHEID (10 OKTOBER) BENT U HARTELIJK WELKOM OP DE
ELEOS-INFORMATIEMARKT OVER AUTISME SPECTRUM STOORNISSEN.

INFORMATIEMARKT

Plaats: Immanuelkerk (Plevier 2) in Bunschoten
Tijdstip: 10 oktober van 10.00 - 15.00 uur (start te workshopronde om 10.30 uur)

vrije toegang
aanmelding
niet nodig

WORKSHOPS

- Mijn kind heeft autisme: over ouderbegeleiding
- Partnergroep: voor partners van mensen met autisme
- Echtparengroep: samen met je echtgenoot in behandeling
- Ik ben BRUS: wat als je broer of zus autisme heeft?
- Ik geloof, maar wel anders: autisme en geloven
- Wonen en werken met autisme
- Autismen bij jongeren
- Autismen bij volwassenen

Meer informatie vindt u op www.eleos.nl

Bed en breakfast in eigen sfeer.
Op de rand van Zeeland en Bra-
bant. Mooie kamer met ruim zicht,
aan het water. Uw ontbijt, onze
specialiteit. Prijs 22,50 euro p.p.p.n.
Tel. 06-49465898 of
Lincy@kliksafe.nl

Te Huur in Gouda voor studente
Pabo of werkend meisje,
mooie kamer
Tel. 0182-512188 / 06-23315661

't Boekenhoekje
Het adres voor verantwoorde lectuur

Leesboeken	Theologische werken	Cadeau-artikelen
Kinderboeken	Verklaringen van	CD's
Bijbels	Bijbel, Catechismus e.a.	Muziekcassettes
(Statenvertaling)	Levensbeschrijvingen	Bladmuziek
Psalmboeken	Diverse wenskaarten	

Opentijden: dinsdag t/m vrijdag van 9.00 u. tot 16.00 u. zaterdag van 9.00 u. tot 13.00 u.
Goudenregenstraat 24 - 2906 CM Capelle a/d IJssel - tel. (010) 442 22 12 - privé (010) 451 28 82

Zorg dichtbij

Actief in uw regio!

Waar u ook woont,
Agathos brengt zorg dichtbij:

- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator
aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen.
Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de
CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG
T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl
Zorg met een eigen kleur

**MASSALE ZANG-
ORGELAVOND**

GROTE KERK,
DORDRECHT

D.V. ZATERDAG
19 SEPTEMBER 2009
AANVANG 19.00 UUR

Mannenkoor 'Ethan' - Yerseke
Chr. Mannenkoor 'Salvatori' - Nunspeet
Noordermannenkoor - Rijssen
m.m.v. Job Oostdijk, Coes van der Hart,
Marcel van de Ketterij en Harm Hoeve
Algehele leiding: ds. A. Schot
Veel samenzang

Collecte t.b.v. Deputaatschap voor Israël Project Schuilkelder Sderot

WALCHEREN, vak.won. 4 pers.
rustig gelegen aan de voet
van de duinen
078-6815858 / 06-26114521

Antiquariaat Den Hertog
HÉT ADRES VOOR IN- EN VERKOOP!

Wij bieden een goede prijs voor uw antieke boeken, prekenboeken, leesboeken
en theologische en kerkhistorische boeken

JAN ZWOERINK & HANS NOOTENBOOM - 030 634 66 81 - ANTIQUARIAAT@HERTOG.NL - ELZENKADE 6, 3992 AC HOUTEN

Reformatrice Psychologenpraktijk Nederland

Identiteitsbewust, Persoonlijk, Vertrouwelijk, Doelgericht

Wij bieden identiteit bewuste hulp in de vorm van begeleiding en behandeling van mensen met o.a.: Relatieproblemen, Opvoedingsvragen, Gezinsproblemen, Persoonlijke problematiek (zoals Depressie, Angst), Arbeidsproblemen en een Autistisch Spectrum Stoomis.

Voor meer informatie of aanmelding:
010 - 483 64 08

Vestigingslocatie: Alblasserdam
info@rpnederland.nl www.rpnederland.nl

Parkes *Persoonlijke en
voor uw begrepen.*

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop

*Wij verzorgen alleen begrafenissen
Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden*

Mijn thuis bestaat niet...

Ontmoeting wil naast dak- en thuislozen staan en professionele hulp bieden. Help mee, word donateur!

tel. 030 635 40 90 | www.ontmoeting.org

Ontmoeting
hulp aan dak- en thuislozen

Te koop gevraagd
Theologische boeken
0577-401065

- DIVERSE BLOKFLUITEN
- DWARSFLUITEN
- MUZIEKSTANDAARDS
- ROEMEENSE PANFLUITEN
- VIOLEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

Boekhandel en Antiquariaat De Roo

Ruim assortiment nieuwe en 2^e hands boeken: Theologie (prekenboeken, levensbeschrijvingen, Bijbelcommentaren), Bijbels (sv), kinderboeken en leesboeken. Ook voor uw cd's en kaarten

www.derooboeken.nl

Van Meelstraat 12 3331 KR Zwijndrecht
078-6124081

Tevens inkoop/taxatie

maandag gesloten gratis parkeren

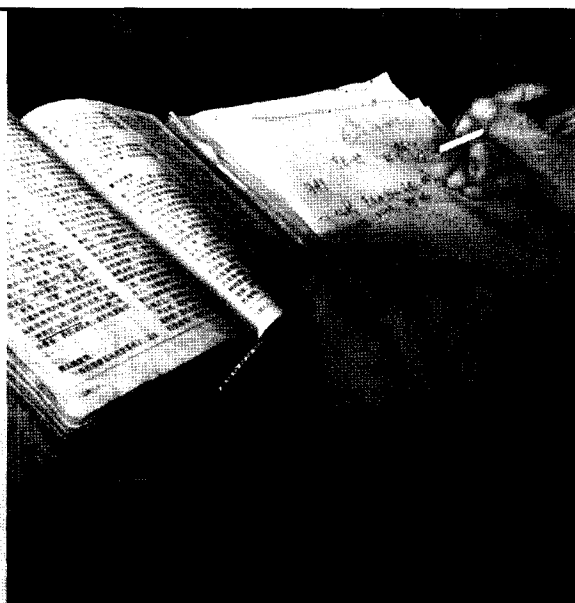
Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ
Horssen bv

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:
Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken voor jong en oud, Voordeelboeken, Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Voorganger zoekt woorden

...en onderwijzend.
...vragen om reformatrice
...voorziet.

Stort uw gift op 3473.76.029 t.n.v.
Hudson Taylor/SBHC te Rhenen.

HUDSON TAYLOR
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Voor info of voorlichting: Bel 06 200 13 173 of kijk op www.hudsonstaylor.nl